JURNALUL® S.F.

Premiul Convenției Europene de SF
EUROCON

Anul IV Nr. 145; 22-28 Noiembrie
Săptămînal de cultură
SF, HORROR ȘI FANTASY
16 pagini - 400 lei

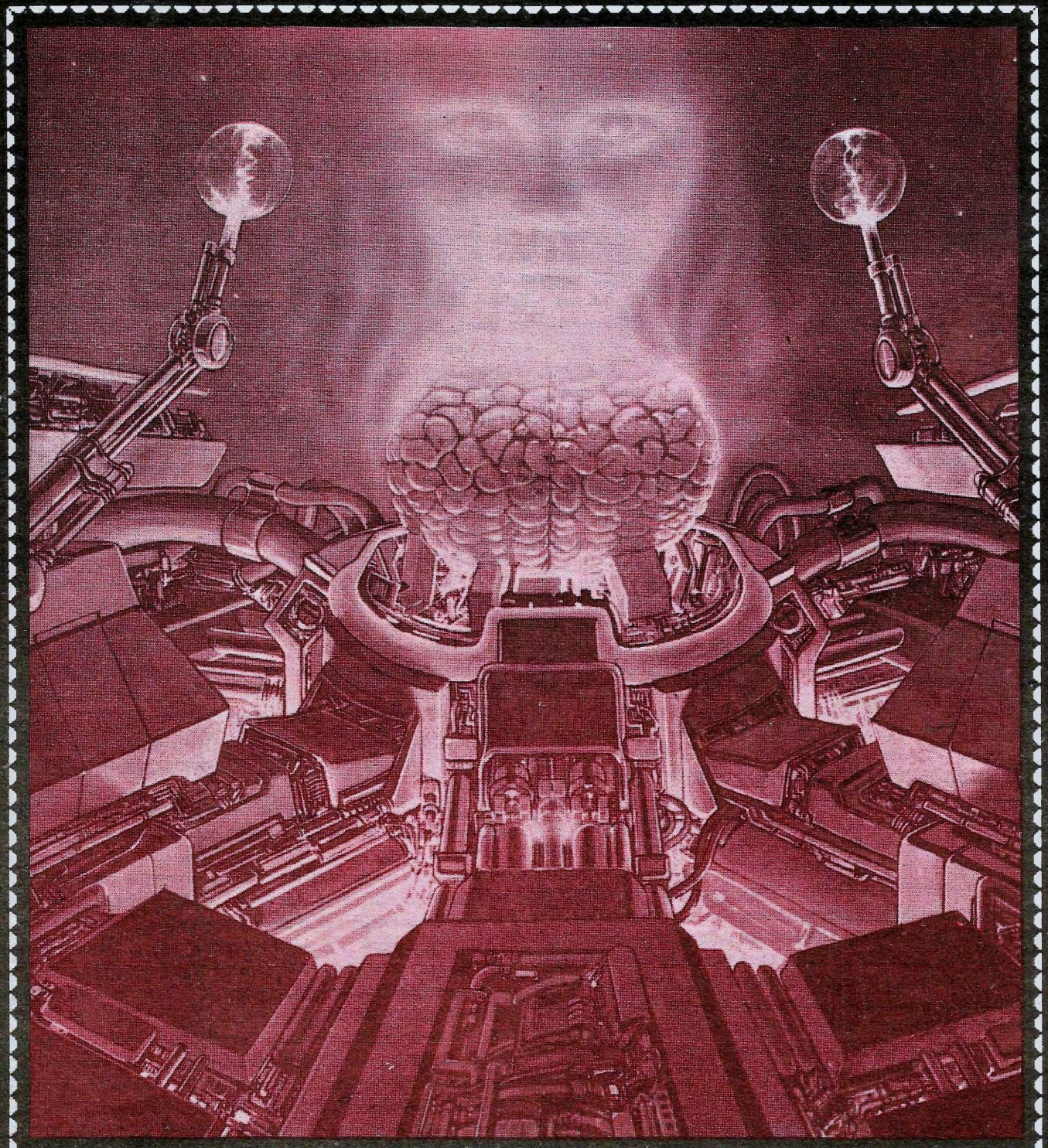

PLOAIA CARE VA VENI...

FUNCTE DE VEDERE

Editorialul revistei Helion 5, august 1995, lansează un atac violent asupra fandomului românesc, cu trimitere directă asupra ALMANAHULUI ANTICIPAŢIA 1995 (şi a d-lui Albescu) într-un limbaj virulent şi asupra Jurnalului SF (a fraţilor Bănuţă şi a restului redacţiei) într-un limbaj suburban, semnat de Cornel Secu. „Paparudele" domnului Secu există ca atare, în opinia editorialistului, datorită „permanenţelor dintr-o Nouă Cîntare a României", adică a kitch-ului restaurator dintr-o acţiune concertată propagandist-comunistă.

Dacă, în principiu, în editorialul Helionului sînt şi idei care merită a fi reţinute, surprind extrem de neplăcut două aspecte principale: atacul brutal împotriva domnului Albescu şi atacul sub limita decenţei împotriva Jurnalului SF.

În ceea ce-l priveşte pe domnul Albescu, mărturisim că nu ne situăm printre „fanii" domniei-sale şi credem că am demonstrat lucrul acesta în mai multe rînduri. Totuşi, fostul redactor-şef al revistei Ştiinţă şi Tehnică (actualmente component al Consiliului de Administraţie a Societăţii „Ştiinţă & Tehnică" S.A.) a făcut multe, de-a lungul anilor, pentru promovarea SF-ului în România, pe multiple planuri, chiar dacă, repetăm, unele metode pot fi privite printr-o prismă critică. Este cunoscut însă faptul că Helion a întreţinut cu domnul Albescu o relaţie deosebită la nivel personal: sesiunile de primăvară de la Timişoara erau astfel programate, încît să coincidă cu ziua de naştere a d-lui Albescu, care se serba cu suficient de mult tam-tam, pentru că, deh, erau vremurile dinainte de 1989. Să fi uitat deja, Helionul, propriul său trecut?...

În ceea ce priveşte însă Jurnalul SF lucrurile sînt mult mai complicate şi cu atît mult mai ciudate. Organizarea Eurocon-ului de la Timişoara în 1994, a fost un fiasco. Jurnalul SF, care a făcut suficient de mult promotion acestei manifestări, a publicat, totuşi, după terminarea ei, articole ce reflectau starea de fapt de acolo (JSF 76 şi 77, de exemplu). Relaţiile, foste amicale, se cam răcesc - mai ales că ARSFan-ul nu prea se avea bine nici cu FNTSF-ul (nici nu-i de mirare!) şi nici cu cei din „restu' lumii", războiul rece culminînd cu două notiţe grosier parodice adresate d-lui Secu în JSF 92, rubrica în cauză fiind semnată sub pseudonim. Desigur, umorul din rubrica „Cică" din JSF este, în cel mai bun caz, de prost gust. Numai că JSF 92 a apărut cam prin octombrie 1994! De atunci, liniştе pe mapamond!

Şi iată că, brusc, Helionul devine revistă de scandal, făcînd însă un tărăboi asemănător unei alarme declanşate la o maşină, nu de un spărgător, ci de un copil care s-a jucat pe-acolo...

Cu adevărat trist este faptul că s-a uitat cu desăvîrşire că o polemică îşi are propria raţiune de a fi numai dacă fiinţează peste o anumită limită a decenţei şi, de ce nu, a eleganţei. Că a arunca vorbe de colţ de stradă în reviste ce se vor de ţinută înseamnă un deserviciu adus nu numai publicaţiei în sine, ci şi SF-ului românesc în ansamblu. Şi mai curios este faptul că Helion 5 conţine şi alte atacuri la adresa Jurnalului SF, atacuri care sînt, de data aceasta, situate peste limita ignorată cu nonşalanţă de autorul editorialului. Deci se poate şi altfel...

Să ne înţelegem bine. Nu apărăm Jurnalul SF, şi aceasta din simplul motiv că dacă JSF are chef să se apere, o poate face foarte bine pe cont propriu. Sîntem convinşi şi că activitatea fraţilor Bănuţă prezintă multe aspecte discutabile. A te lăsa însă dus de propriul val stîrnit şi a privi cu ochi orbi în jur este un mare semn de întrebare asupra obiectivităţii Helionului, pentru care ţinuta devenise aproape un blazon.

A acuza de dragul de a acuza - adică fără a explica, simplu, de ce? - nu înseamnă defel a purta lupta anticomunistă pe tărîm cultural, sau şi mai bine zis, nu înseamnă nimic. Decît poate că „Paparudele" editorialistului de la Helion cer o ploaie mare, mare de tot.

Şi ploaia care va veni, să ia pe sus science fiction-ul românesc, cu totul, dacă a ajuns la nivelul subcultural practicat la Helion.

Cătălin IONESCU

(comentariu difuzat în emisiunea SCIENCE FICTION FM de la RADIO PRAHOVA din data de 03.10.1995; comentariul a fost propus ulterior CURIERULUI NAŢIONAL, dar n-a fost publicat)

vitrina cu iluzii

PERENITATEA CLASICILOR

Isaac Asimov - Povestiri cu roboţi
Traducerea: Georgeta Stancu
Editura TEORA

Într-un articol recent apărut în *„Nautilus"*, S.A. Corn îşi exprima uimirea că, dintre toţi scriitorii de literatură SF contemporani, singurul cunoscut în afara fandomului este Asimov. Alături de J. Verne şi H.G. Wells, Asimov a reuşit să evadeze din ghetо şi să fie apreciat de publicul larg.

Explicaţia e destul de complicată. Cu altă ocazie voi sublinia ce şi cît din aceşti autori le-a deschis calea spre cititorii nefani.

Rezumîndu-ne la Asimov, acesta îşi datorează succesul atît activităţii literare îndelungate, care i-a adus, încă în timpul vieţii, statutul de clasic, cît şi formei relativ uşor de perceput în care se exprimă. El poate fi citit, fără dificultate, de cititori fără pregătire ştiinţifică deosebită. Are talentul de a-şi expune ideile pe înţelesul tuturor. În acelaşi timp, şi-a ales teme de largă audienţă, strecurînd ideile ştiinţifice printre cele de interes general. Este un umanist, care se adresează în aceeaşi măsură minţii şi sufletului. Pe de altă parte, stilul său e mai puţin elaborat decît al altor autori, fiind accesibil oricui.

„Povestirile cu roboţi" se încadrează în ciclul de lucrări care i-a adus notorietatea. După cum am văzut şi în *„Prietenii Fundaţiei"*, în mintea amatorilor de SF Asimov rămîne cel care a imaginat legile roboticii, deşi a scris cărţi mult mai serioase.

Povestirile sînt diferite şi ca structură, şi ca tematică, avînd un singur element comun: roboţii. Povestiri cu poantă, povestiri morale. Unele jonglează cu legile roboticii *(„Prima lege", „Risc", „Corectorul", „Lenny")*. Altele se apropie de literatura de aventuri *(„Robotul AL-76 o ia razna", „Victorie involuntară")*.

În multe istorisiri apare dr. Calvin, completînd imaginea creatoarei roboţilor, umanizînd-o, făcînd-o mai uşor de înţeles şi acceptat.

Iar *„Satisfacţie garantată"* se bazează pe elementul care i-a adus, de fapt, succesul lui Asimov: cunoaşterea profundă a psihicului uman.

Pentru că, dacă ne gîndim bine, poveştile cu roboţi sînt, în realitate, poveşti despre oameni, despre problemele lor care, uneori, ies la iveală avînd de-a face cu roboţii...

A spune despre *„Povestiri cu roboţi"* că-i o carte mare ar fi o exagerare. A afirma că-i o carte slabă ar demonstra că nu înţelegem spiritul autorului. Rămîne o carte care merită citită, care vă va face plăcere.

P.S. Într-un articol, domnul Voicu Bugariu sublinia măiestria lui O. S. Card în manevrarea dialogurilor. Mă simt obligat să-i semnalez *„Corectorul"* lui Asimov din *„Povestiri cu roboţi"*, o nuveletă compusă, în proporţie de 90 %, din dialoguri... mai uşor de înţeles şi acceptat.

Liviu Radu

JURNALUL SF

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor JURNALUL

Editat de SC JURNALUL SA

ISSN 1221-7875

Tiparul executat la

INTAER

JURNALUL SF este înscris în Catalogul Presei la poziția 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET.

Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 București - România Piața Presei Libere nr. 1

COLECTIVUL DE REDACȚIE :

Adrian BĂNUȚĂ
(REDACTOR ȘEF)
Număr realizat de:
Nicolae C. ARITON,
Ionuț BĂNUȚĂ,
Mihail GRĂMESCU,
Costi GURGU,
Isabela ION,
Cristian IONESCU,
Liviu RADU,
Don SIMON,
Cătălin TENIȚĂ,
Florin Mircea TUDOR.
(REDACTORI)

ADRESA REDACȚIEI:
Șoseaua București-Ploiești, nr. 25-27, sector 1, București
Tel. 2107136, 2109366, 2109946, 3129945
FAX 3129944

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR REVINE AUTORILOR

Tehnoredactare computerizată *Adrian și Ionuț BĂNUȚĂ*
Corectură: *Mihail GRĂMESCU*
Montaj offset: *Mariana SEBE*, *Silvana GREERE*
Culegere: *Alina LEON*

PREMIILE

singurului săptămînal de cultură SF din lume:
CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1993 - PLOIEȘTI
CONVENȚIEI EUROPENE DE SF 1994 - TIMIȘOARA
GEOVALY SRL - BUCUREȘTI (activitate promoțională)
CONVENȚIEI NAȚIONALE DE SF 1994 - BAIA MARE

În atenția FANDOMULUI românesc

Agenția Literară Cervall PARTNER Timișoara, în baza unui schimb cultural cu asociația ***INFINI*** din Paris, orientat înspre literatura SF și cea a imaginarului, asigură autorilor *din fandomul românesc* plasarea textelor acestora în diferite fanzine și reviste francofone ale genului.

Povestirile nu trebuie să depășească 10 pagini dactilografiate la două rînduri, respectiv 20.000 de caractere și să fie traduse într-o franceză aproximativă, urmînd ca aceasta să fie transpusă în franceza literară (publicabilă) de colectivul asociației părții franceze. Pe lîngă textul tradus e imperios necesar și textul original în limba română. Pentru trimiterea în Franța a celor două exemplare – implicînd cheltuieli poștale de expediție – autorii interesați (menționînd pe plic sau direct pe ultima pagină a textului, numele și adresa pentru a le expedia contractul de colaborare și a le comunica apoi confirmarea de primire a părții franceze și decizia acesteia) sînt rugați să trimită prin mandat poștal suma de 6.670 lei pe adresa:

Laurențiu Turcu, „Cervall PARTNER", str. Avîntul, nr. 1, 1900 Timișoara

N.B. Agenția timișoreană poate asigura și retroversiunea în limba franceză, în acest caz pe lîngă taxa de expediție de 6.670 lei percepînd un tarif de 4 $ USA/pag dactilo (cu chitanță).

REGULAMENTUL CONCURSULUI DE NUVELE INFINI '96

(data limită pentru expediere: 31 Ian. 1996)

Articolul 1. Premiul INFINI, pentru povestire și nuvelă SF, este destinat să recompenseze un text inedit scris în limba franceză.

Articolul 2. Nu se impune nici o temă, dar juriul va selecta doar texte aparținînd genului SF.

Articolul 3. Concursul este deschis tuturor, dar numai membrii asociației INFINI sînt scutiți de plata drepturilor de participare, fixată la 28 FF (în bani sau în timbre).

Membrii biroului Asociației INFINI premiați în anii precedenți, nu vor putea participa la concurs, nici măcar sub pseudonim.

Articolul 4. Manuscrisul trimis nu trebuie în nici un caz să fie în curs de lectură sau de publicare la alte reviste.

Articolul 5. Autorul poate participa cu o singură lucrare.

Articolul 6. Textul trimis, avînd o lungime de maximum 30 de pagini, va trebui dactilografiat pe o singură față, 1500 semne pe pagină, adică 25 de rînduri a cîte 60 de semne/rînd, cu margine și dublu spațiu, fără corecturi ulterioare de mînă. Textul va fi expediat în trei exemplare.

Articolul 7. Pentru a păstra anonimatul autorul nu va menționa nici numele, nici adresa, ci va înscrie pe prima pagină deasupra titlului nuvelei un cod ales de el și compus din patru litere și patru cifre; de exemplu: 3245 CHIF.

Articolul 8. Odată cu expedierea textelor (în trei exemplare) autorul va introduce în plic un alt plic lipit, constituind actul său de candidatură, în care se vor afla înscrise numele și adresa sa, precum și titlul nuvelei. Pe acest de-al doilea plic (ce conține coordonatele autorului) vor figura doar codul menționat pe manuscris și titlul textului.

Articolul 9. Expedierea se va face pe adresa ***Alain Huet 138 rue Gabriel Péri (2A), 93200 Saint Denis, France*** înainte de 31 Ian. '96 data poștei.

Menționăm că manuscrisele nu se înapoiază.

Articolul 10. Juriul va fi compus din membri și aderanți ai asociației avînd o experiență recunoscută ca autori sau editori de SF.

Fiecare manuscris va avea cel puțin trei lectori.

Articolul 11. Rezultatele vor fi făcute publice cu ocazia celei de-a 23-a Convenție SF de la Nancy și în buletinul INFINI Flash. Laureatul și eventual alți participanți ale căror lucrări vor fi remarcate de diferite publicații, vor fi înștiințați de rezultat cu mai multe săptămîni în avans. Premiul concursului este de 1.000 FF, iar textul va fi publicat cu drepturi de autor în revistă.

Articolul 12. Deciziile Juriului sînt fără drept de apel. Depunerea candidaturii implică, deci acceptarea integrală a prezentului regulament.

Articolul 13. Organizatorii își rezervă drepturile de a modifica prezentul regulament, chiar anularea concursului, dacă vor fi constrînși de circumstanțe neprevăzute.

Pagină realizată de Laurențiu Antim Turcu

Noutăți din francofonie

Revue de l'Imaginaire

Sub egida asociației ACIER, această revistă de literatură a imaginarului își propune ca scop să prezinte lucrări din zonele SF și F. Prima parte va conține reflecții teoretice asupra scriiturii SF. Cea de-a doua va fi rezervată textelor.

În numărul 1 găsim un articol intitulat: *„Rolul științei în SF"* și face parte din cercetările unei echipe grupate în jurul asociației CNRS și o nuvelă completă și inedită.

Nr.2 „Rolul naratorului în proza fantastică", urmată de un grupaj (hors série) de povestiri cu roboți.

Nr.3 ce este prevăzut pentru luna decembrie, va avea în atenție poezia fantastică.

Coordonate: Revue de l'Imaginaire, Jérémi Sauvage, 530 rue Saint Clair, 76116 Catenay, France.

Teritoires de l'Inquiétude nr. 8

Antologia atît de mult așteptată a apărut în sfîrșit la Editura Denoel și cuprinde nuvele de Alain Dartevelle, Jacques Barbéri, Jean-Michel Blatier, Raymond Iss, Emmanuel Jouanne, Patrick Raveau și Joelle Wintrebert. Volumul conține și un index complet a nuvelelor editate pînă acum. Tot la Denoel a apărut de curînd în patru volume, în traducerea lui Jean-Daniel Brèque, *„L'echiquier du mal"* de Dan Simmons, roman monument, care a obținut toate marile premii literare anglo-saxone ale genului fantastic.

Pentru colecționarii

Cu ocazia celui de al 9-lea Festival de SF și Imaginar de la Roanne, Asociația Rhône-Alpes SF a realizat un tiraj de lux al afișului original a lui Jean-Claude Mézières: 200 de exemplare numerotate și semnate de autor. Comenzile vor fi onorate pe bază de CEC în valoare de 230 FF (30 F pentru expediere), la adresa: Rhône-Alpes SF, Centre Pirre Mendès France 12 avenue de Paris, Roanne Cedex. Afișul simplu este de asemenea disponibil în baza unui CEC de 60 FF (20 FF pentru expediere)

Nouveaux Mondes nr.9

Apare cu întîrziere, dar conține mult așteptatul MENTAL MACHINE POEMES, un dosar substanțial dedicat lui Alfred Hitchock, numărul 6A al revistei-satelit Maelström, și un index ce cuprinde totalitatea sumarelor primelor 8 volume.

Redacția anunță că este în căutare de colaboratori, ilustratori, nuveliști.

Coordonate: Franck Martin, Nouveaux Mondes, 27 rue Bezout, 77140 Nemours, France.

Createur d'univers

Scriitorul Paul Borrelli, autorul romanului *L'Ombre du chat a l'Atlante*, expune un grupaj de basoreliefuri la galeria *La cote*, rue de l'Arc, la Marsilia. *(Tel. 91332514)*

Silviu GENESCU

Prinţul cel

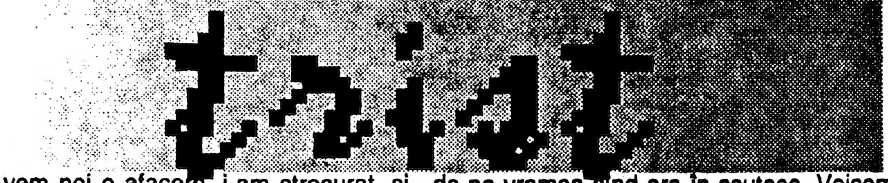

I-am dat zece dolari ca să catadicsească să-mi spună doar atît:

– Încearcă la „Rapsodia Slavă". Apoi s-a pregătit s-o şteargă. Dar l-am apucat zdravăn de guler şi i-am mîrîit la ureche:

– Ce-i asta, „Rapsodia Slavă"? Unde-i?

– E un birt, a zis molfăindu-şi cuvintele odată cu guma de mestecat. I-am mai tras cîţiva pumni şi a scuipat tot. Şi guma, şi informaţii mult mai concrete. Puteai jura că-i vreun ghid angajat de o agenţie de turism. Cînd l-am lăsat, s-a dus împleticindu-se. Nici nu cred că era chiar franţuz. Ne înţelesesem într-o păsărească de port, dar cu o otreapă ca ăsta nici nu trebuia să fii poliglot. Pumnii înlocuiau de minune orice ghid de conversaţie.

Am ajuns acolo cu taxiul. Intrare flancată de doi zdrahoni încurcaţi în eghileţi şi fireturi care le atîrnau pînă şi de chipie ca spaghetele.

Această paradă m-a lămurit imediat că birtul cu pricina nu era nicidecum bomba la care mă aşteptasem.

Le-am aruncat o privire scurtă, şi dă-i înainte, dar tipii s-au proptit înaintea mea turuind nu ştiu ce pe franţuzeşte.

– Ia ascultaţi băi, da' ruseşte nu ştiţi? De ce-i mai zice „Rapsodia Slavă" dacă personalul nu vorbeşte ruseşte?

Cel din dreapta, un lungan cu laţele blonde alunecîndu-i de sub chipiul de feldmareşal, a început să rîdă.

– Da' tu de unde-ai picat, măi fîrtate? a zis ăla în ruseşte, cu un accent de Kuban.

Aici se intră numai dacă ai masa rezervată cu vreo două săptămîni înainte. Nu cred că ăia de la Inturist au contract cu noi.

Să-l fi văzut cum se umfla în pene cînd la asta a adăugat că, oricum, nu acceptau ruble şi nici clienţi în salopete de blugi. Şi pînă să mă dumiresc m-a luat uşurel pe după umeri şi m-a condus frumos pînă lîngă un coş de gunoi cilindric de pe trotuar sfătuindu-mă să-mi caut alt loc pentru vreo votculiţă. Cînd m-am dezmeticit din vrajă, tipul stătea smirnă la locul lui, ca şi cum nici n-aş fi intrat în vorbă cu ei. Canalia mi-a făcut cu ochiul. M-am aşezat din nou în faţa lor cu două hîrtii de douăzeci de dolari în mînă şi le-am explicat că îl căutam pe Prinţ. Trebuie să fi fost într-adevăr un mare număr, fiindcă numai pomenirea numelui lui l-a făcut pe lungan să mă privească o clipă descumpănit, de parcă nu i-ar fi venit să creadă.

– Da' ce treabă ai tu cu Marc Ivanîci Fedorov? a zis băgînd una din bancnotele verzi în buzunar.

– Avem noi o afacere, i-am strecurat, şi am dat să trec din nou de el. Blondul a pus iar laba pe mine.

– De unde ştiai că vine azi?

– Am sursele mele de informaţii, i-am răspuns rînjind, cu gîndul la amărîtul pe care-l pocnisem. Cică bătaia-i ruptă din rai. Nimic mai adevărat.

De intrat am intrat pe uşa din dos, printre camioanele de marfă şi lăzi de sticle goale.

Un motan mi-a aruncat o privire piezişă, de parcă ar fi ştiut şi el că n-aveam masă rezervată la „Rapsodia' Lunganul m-a predat unui bătrînel îmbrăcat în alb, cu mutra încadrată de favoriţi stufoşi.

– Îl caută pe Marc Ivanîci, a glăsuit lunganul. După ce terminã de vorbit, să mi-l scoţi afară tot pe aici. Moşul a întors spre mine doi ochi albaştri, apoşi, de parcă tocmai plînsese.

– Rus? a întrebat. Am dat din cap. El a scos un oftat de ţi se rupea sufletul.

– Biata Rusie, făcu el, deschizînd uşile înaintea mea. Eram flăcău cînd am părăsit-o. Am fost în Corpul Expediţionar trimis să-i ajute pe francezi în primul război.

– Şi ai cam uitat drumul spre casă, am adăugat eu.

– Apoi, la ce să mă întorc? s-a burzuluit el. Parcă i se urcase tot sîngele la cap. Mi-a fost teamă să nu facă apoplexie acolo, pe loc. Cine ştie ce mai averi pierduse şi ăsta după Revoluţie, mă gîndeam eu.

– Da' ce grad ai avut matale? l-am întrebat, mai mult ca să-l flatez. Bătrînilor le place întotdeauna cînd te interesezi de faptele lor de vitejie de pe vremea cînd fuseseră şi ei ceva.

– Ei, ce grad... făcu el îmbufnat. Colonel, într-un regiment imperial de gardă.

Un calcul rapid mi-a spus că omul meu avusese vreo 17-18 ani cînd se petrecuse toată tărăşenia şi că moştenise gradul încă de pe vremea cînd era în scutece. Voiam să-i dau şi lui de-o votcă, dar m-am răzgîndit. Nu-mi plac ofiţerii.

– Dar prinţul ăsta, ce hram poartă? l-am întrebat cînd mi l-a arătat aşezat singur la o masă aflată tocmai în capătul celălalt al sălii. Moşul mi-a aruncat o privire de-a dreptul mînioasă.

– Ai grijă cum vorbeşti cu el! Ăsta-i prinţ de sînge.

Am dat din cap.

– Ai noroc că l-ai găsit acuma, continuă el. Iese din casă doar la cîţiva ani odată şi atunci îl caută aici o grămadă de oameni. Toţi vor cîte ceva de la el. Nici nu mă mir că stă atîţia ani încuiat în casă, turuia bătrînul. Vezi cum îi vorbeşti, mă povăţui în continuare bătrînul.

Ca să ajung pînă la masa prinţului a trebuit să ocolesc un soclu de marmură pe care trona un samovar cît o locomotivă. Tot uitîndu-mă înapoi la el, era cît pe ce să mă împiedic de scaunul prinţului. Era aşezat cu spatele la mine şi, dacă nu l-aş fi văzut cît era de lat în umeri, l-aş fi putut lua drept vreo damă. Părul lung, blond şi cîrlionţat, i se revărsa pe umeri ca un şuvoi de aur. Pînă să mă fi apropiat, mă tot gîndisem cum naiba să-i zic. „Înălţimea Voastră" mi se părea prea de tot. Prin filme văzusem că li se spune şi „Sire". Pe peretele opus stătea atîrnat un tablou în rame aurite şi înflorate, înfăţişînd o scenă de bătălie. Un ofiţer cu pieptul acoperit de medalii îşi ţinea sabia în aer arătînd parcă spre semaforul care se vedea prin vitrină. Dedesubt scria în ruseşte: „Prinţul Fedorov privindu-şi pentru ultima oară soldaţii". M-am gîndit imediat că, probabil, îl cam luase naiba pe prinţ dacă-şi privise pentru ultima oară ostaşii. Şi că, fără doar şi poate, cel de pe scaun era nepotu-său. Asta da atmosferă de „Rapsodie Slavă". Am dat ocol mesei şi am rămas pe loc, la jumătate de metru de ea, zgîindu-mă la „Înălţimea Sa". Pe faţă părea că-şi aşezase vreo mască, pielea era întinsă şi străvezie de i se vedeau toate vinişoarele, iar de la urechi îi cobora pînă la bărbie o cicatrice urîtă, circulară. Alte cicatrici i se întretăiau pe obraji, făcîndu-l să arate ca o hartă de stat major. Prinţul sugea limonadă dintr-un pahar înalt, iar paiul se pierdea între buzele de iepure. Te luau toţi fiorii privindu-l.

– Ce-i cu tine băiete? a rostit el încet cu o voce care suna de parcă venea printr-un telefon interurban.

– Marc Ivanîci... am îngăimat. Mă treceau toate apele. Nu mă aşteptasem la o arătare

de carnaval. În cele din urmă mi-a zis să stau jos fiindcă se săturase să se uite la mine ca la un candelabru. Asta mi-a plăcut. Candelabru nu m-a mai făcut nimeni niciodată. Apoi prințul s-a uitat atent la mine și privirea lui te străbătea de parcă ar fi trecut prin văzduh, avea intensitatea celei a șamanilor siberieni care te pironesc și cu ochii închiși. A început să caute printre revistele străine așezate înaintea lui pe masă.

– Ești dezertor și hoț, Iuri Sokolov, a rostit el la fel de încet și cu o oarecare tristețe, de parcă-i eram odraslă și-i făcusem vreun pocinog. A deschis apoi una din reviste la mijloc, netezind paginile cu mîna lui fină și albă de prinț sadea, care nu mutase niciodată singur un scaun. Apoi a împins revista spre mine, punîndu-mi-o sub nas. Poza mea din livretul militar zăcea acolo încadrată de un chenar.

– Uite ce scrie despre tine, făcu el. „Pe la mijlocul săptămînii trecute, soldatul Iuri Sokolov, dintr-un regiment de blindate al armatei sovietice din Germania de Est, a dispărut de la unitatea sa de lîngă Halle. În circumstanțe neelucidate încă de autoritățile militare rusești, Sokolov a reușit să părăsească baza la bordul unui transportor blindat echipat cu lansatoare de rachete anti-aeriene de tip SAM-7, pe care l-a vîndut unor «turiști» libanezi, posesori ai unor pașapoarte saudite falsificate. Vehiculul a fost ulterior descoperit la bordul unui cargou sub pavilion panamez.

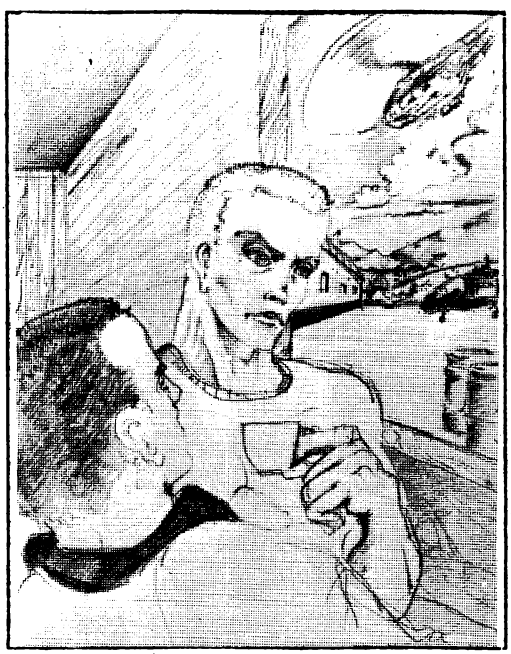

În timp ce camarazii săi se îmbarcau în garniturile militare care-i transportă acasă, Sukolov a preferat să se «dispersеze» într-o direcție necunoscută, avînd la el 50.000 de D.M. plătite de cei trei libanezi, în prezent arestați de poliția germană.

Autoritățile militare ruse îl caută pentru dezertare și furt calificat de material militar. La această oră credem că Iuri și-a cumpărat deja prima pereche de blue-jeans din viața sa. Vacanță plăcută, Iury-boy!"

– Chiar așa scrie? am zis venindu-mi în fire.

– Pe aici, asemenea evenimente au darul de a distra lumea, glăsui Prințul închizînd revista și paginile moi și lucioase i s-au revărsat o clipă peste mîini ca o cîrpă umedă. Iar tu, urmă el, după ce ai să topești banii, ai să te apuci negreșit de furat. De muncit nu ai cum. N-ai acte.

I-am arătat pașaportul meu belgian, fals. Îl privi ca pe ceva scîrbos care aterizase pe fața de masă apretată și curată. Se feri să-l atingă.

– Mă mir că ai ajuns pînă aici... oftă el. Se vedea că n-ar fi pariat pe mine nici un ban găurit. De ce n-ai luat legătura cu omul meu? făcu el după o lungă tăcere. Cum ai ajuns aici?

– Cu taxiul.

– Cu taxiul... repetă el morocănos. Aș putea să te ajut să dispari o bună bucată de vreme, pînă se potolesc toate.

I-am spus că voiam să ajung în America.

– Cîți bani ți-au mai rămas? rosti el, pironindu-mă cu privirea lui de șaman. Geanta mea de voiaj bufni greoi pe fața de masă albă și imaculată ca o rochie de mireasă. Pe fruntea prințului reușiră să-și facă loc o cută groasă, ca o pătură mototolită.

– Ia-o de aici, zise, dînd-o chiar el jos de pe masă cu un gest brusc. Parcă l-ar fi mușcat.

– Acolo sînt aproape 50.000 de mărci, Înălțimea Voastră, am protestat eu în șoaptă, aplecîndu-mă și trăgînd geanta între picioarele mele. Cînd m-am ridicat, prințul încerca să-și mențină pe față o strîmbătură care trebuia luată drept un soi de zîmbet.

– Umbli cu atîția bani la tine, Iuri Sokolov? șopti el. Ori ești prost, ori ai un curaj nemaipomenit, adăugă. Puteai să-i depui în cecuri la purtător, urmă el privindu-mă ca pe un animal neobișnuit. Cred că nu ești prost, făcu prințul îngîndurat. Tu ai curajul tipic rusesc, deseori nesăbuit și tragic, dar înspăimîntător în ochii occidentalilor.

Nepăsător, adăugă el, citindu-mă pe îndelete. La chestia aia, a ta, cu America, trebuie să ne gîndim puțintel mai tîrziu, hotărî Prințul pe un ton de-ai fi zis că-mi făcea nu știu ce favor. Deocamdată trebuie să te dai la fund, altfel pun roșii mîna pe tine cît ai zice „Arbat". Eu te pot ajuta în acest sens.

M-am trezit că așează lîngă mine o carte de vizită. Pe o față era tipărită adresa Avenue Foch nr. 17, iar pe cealaltă numele unei bănci de aici, din Paris, și un număr de cont.

– Pleci și depui jumătate din cît ai pe un cont deschis pe numele tău, iar restul în contul indicat pe cartea de vizită, porunci Prințul. În schimb eu te ajut cu cei cincisprezece ani, zise dînd aprobator din cap. Cincisprezece ani în siguranță nu sînt puțin lucru în ziua de azi, mai ales cînd KGB-ul umblă să te înhațe. Am dat și eu din cap, cu nasul spre masă.

– Dar mie banii ăștia o să-mi trebuiască acum, nu peste cin'șpe ani, i-am amintit. Nu știu ce-o să se aleagă de mine pînă atunci.

– Cincisprezece ani trec mai repede decît îți imaginezi tu, Sokolov, spuse el cu rînjetul lui de bostan scobit pe dinăuntru și agățat pe gard. Privirea lui s-a oprit curioasă pe mîna mea stîngă, asupra ceasului. Vezi că rămîne în urmă, observă el. Ia-ți altul, mai bun. Ești în bani, adăugă el sec. Apoi s-a ridicat fără grabă strîngîndu-și pelerina întunecată pe umeri, întunecată ca o baltă de petrol. Chiar așa se și unduia, ca o băltoacă vîscoasă de petrol.

– Te prezinți la mine deseară la ora șapte, nici mai devreme, nici mai tîrziu. Suni de două ori.

– Avenue Foch nr. 17... am mormăit parcurgînd încă o dată textul în grafie latină. Unde-i asta?

– Te urci într-un taxi și ajungi, după care o iuă din loc. L-am petrecut cu privirea cum se îndepărtează și iese din local. Cred că Mercedesul ăla cît casa parcat în fața restaurantului era al lui. Moșul care mă adusese pe ușa din spate s-a apropiat neauzit, ca o pisică.

– Strașnic om, mi-a trîntit cu ochii după el, apoi privirea i se opri pe tabloul cu soldați de cavalerie de pe perete. Se topea de admirație și eu m-am gîndit că vorbea de prințul care ieșise, nu de cel care se dusese naibii.

– Tăicuțule, ia adu-mi și mie o votcă și ceva de haleală, i-am zis.

– Strașnic om, continuă moșul într-ale lui, de parcă nici nu mă auzise. Peste ochii lui apoși se instalase o strălucire admirativă. Dacă nu-l lovea schija aia blestemată la Kovno, în '916, tot așa falnic ar fi arătat, zise cu degetul întins spre tablou.

– Vrei să spui că ăla de-a plecat acum și ăsta din tablou sînt una și aceeași persoană? am întrebat neîncrezător.

– Da' cum altfel? se burzului moșul brusc enervat.

– Înseamnă că se ține al dracului de bine prințișorul, am comentat cu ochii țintă spre mutra celui de pe cal. Același păr blond și ceva din înfocarea în luptă de care-mi vorbise atît de convins, mie, unul căruia mult îi păsa de regimentul de blindate din Halle, „brațul necruțător al oamenilor sovietici împotriva agresorilor capitaliști", cum le plăcea ofițerilor să vorbească.

– Deși restaurantul ăsta-i al lui, vine pe-aici doar odată la cîțiva ani, continuă moșul să pălăvrăgească.

– Ca și cometa Halley, am rînjit eu.

– Lasă tu cometele și evaporează-te de aici, am auzit un glas foarte aproape de mine. Era lunganul de la intrare. Ce mai aștepți ca să te cari? scrîșni el. I-am arătat cartea de vizită și asta l-a făcut să înțepenească, iar labele lui înmănușate s-au oprit la doi centimetri de gulerul meu.

– M-a invitat la cină deseară, i-am lămurit eu, băgînd cartea de vizită în buzunar. Și a mai zis că pot să consum orice pe socoteala lui, am adăugat cu tupeu.

– Te-ai făcut cu masă și casă, zise după o pauză, cam cît îi trebuise să rumege ce-i spusesem. Părea impresionat, astfel că s-a îndepărtat vreo doi pași de lîngă mine. You're in business, mormăi, da' să nu cumva să-ți imaginezi că ai ajuns de-al casei, adăugă el. Bea-ți votca și cară-te, îmi aruncă peste umăr înainte să plece.

Aveam de gînd să comand și o masă pe cinste, așa că am luat cartea de meniu. Specialitățile bucătarului erau scrise și în

chirilice. Mă gîndeam la cei cin'spe ani pomeniți de prinț. Cam tot atît luam și dacă ajungeam legat la Moscova.

După felul în care mi-a turnat votca, am priceput că în ochii moșului începusem să fac ceva parale.

– Lasă sticla pe masă, i-am zis punîndu-i mîna pe brațul pe care l-am simțit tremurînd ușor.

– Vezi să nu-mi faci vreun pocinog pe-aici, bolborosi scrutîndu-mă de parcă am fi fost la regiment și el mi-ar fi verificat ținuta.

– Stai jos, și mai zi-mi cîte ceva despre Marc Ivanîci, l-am îmbiat împingînd un pahar spre el. Mă pregăteam să i-l umplu.

– Nu am voie să mă așez la masă cu clienții, și-n orice caz n-am să beau cot la cot cu un mucos ca tine. Obrajii lui căzuți cu demnitate de-a lungul favoriților se împurpuraseră iarăși. I-am dat o hîrtie de zece dolari, să bea unde-o știi în sănătatea mea. Și-a lui.

– Dacă Marc Ivanîci ți-a promis ceva, zise vizibil îmbunat, să știi că se ține de cuvînt.

Ascunse bancnota în sîn și doar atunci am băgat de seamă că n-avea buzunare deloc. Ca să-l împiedice să primească bacșiș.

– Mi-a promis cin'spe ani, i-am zis privindu-l țintă.

– Apoi, cin'spe ani nu te știe nici pămîntul, răspunse el șoptit, uitîndu-se jur împrejur, deși nu prea erau clienți prin preajmă.

Înțelesesem că balamucul se pornea de-abia seara pe-aici. M-am uitat la ceas, nu știu de ce Măria Sa decretase că rămînea în urmă. Nu era trecut de două.

– Are Prințul vreo moșie pe undeva de-i ascunde acolo? am încercat să-l mai trag de limbă. Moșul sorbi pe furiș din paharul pe care, totuși, și-l umplue.

– Dacă vrei să afli, n-ai decît să-l întrebi chiar tu, zise el răstit. De data asta chiar se enervase. Scump la vorbă, moșul, nimic de zis, mai ales cînd se socotea dator să apere intimitatea Prințului Fedov ca pe ochii din cap. Atinsesem o coardă sensibilă. Considera că-mi spusese destule, astfel că se pregăti s-o întindă.

– Poate că-i omoară, am adăugat rînjind. Nimic nu era imposibil pe lumea asta, drept pentru care, odată cu blindatul, plecasem din regiment și cu două Makarovuri cu mai multe încărcătoare. Pe timpul discuțiilor cu arăboii avusesem grijă să las unul pe masă, în timp ce celălalt era în buzunar. Acum le țineam în geantă. Înainte să-mi întoarcă spatele, i-am întins cartea de meniu arătîndu-i cu degetul ce voiam să mănînc. În fond eram deja oaspetele prințului. Pe vreo cin'spe ani de acum înainte.

*** ****

Surprinzător, Prințul a avut dreptate. Ceasul meu rămînea în urmă, și nu puțin. Cu doar trei ore. Fiindcă o luase razna în asemenea hal am cumpărat altul, cel mai scump din magazin. Elvețian. Fără moarte. Chiar așa, mi-a explicat vînzătorul, care vorbea binișor germana. Am cumpărat și un toc de pistol pe care mi l-a pus la șold, într-unul din WC-urile etanșe ca o cutie de conserve de pe stradă. Am plasat în toc unul din Makarovuri. La Prinț acasă am ajuns la fix. Locuia într-o clădire cît Ermitajul. Am sunat de două ori și mi-a deschis unul cu o mutră posomorîtă de parcă i-ar fi murit cineva drag cu cinci minute în urmă. S-a apucat să mă percheziționeze și, fără un cuvînt, mi-a scos pistolul de la șold.

– Ce-ai aici? a întrebat, lovind cu piciorul în geanta de voiaj așezată pe podea.

– Boarfe de schimb, i-am răspuns. Mi-am aprins o țigară și-am suflat fumul peste țeasta tunsă perie în timp ce se apleca să-mi cotrobăiască prin geantă. De fapt îmi venea să-i trag un picior în mutră. Poziția era ideală. A dat imediat peste maldărul de cămăși în ambalajele lor de plastic și peste setul de chiloți împăturiți ca șervețelele, a tras fermoarul, s-a ridicat și mi-a făcut semn din cap să-l urmez. Ținea arma în palmă ca pe niște moaște. Celălalt Makarov era dosit după un ghemotoc de ciorapi purtați, murdari. Ne-am tot dus de-a lungul vastelor coridoare luminate doar de aplice de perete, flancate de uși mari, cu ornamente aurite, am urcat o scară interioară de marmură și am ajuns pe alt coridor. Cioclul mi-a făcut semn să mă așez pe una din canapelele din piele.

– Așteaptă aici, și să nu care cumva să fumezi, a zis, și s-a îndepărtat. I-am auzit pașii sunînd tot mai la distanță, apoi bufnitura unei uși de la etaj mi-a semnalat că ajunsese în cotlonul Prințului. Niște becuri luminau un vitraliu. O scenă de luptă, bine-înțeles. Sfîntul Gheorghe hăcuind balaurul. Culorile se prelingeau stinse pe suprafețele curbate ale canapelei, de parcă artistul tocmai ar fi terminat de pictat și ar fi trecut în grabă cu cîrpa peste vopseaua prelinsă în jur. După care a luat-o la sănătoasa, dar cine i-ar fi putut lua-o în nume de rău? M-am așezat, gîndindu-mă ce motive aveam să mai rămîn sub acoperișul Prințului. Parcă mă și vedeam dus undeva, la țară, pe la vreo fermă, condamnat să ascult greierii și orăcăitul broaștelor preț de cin'spe coți. Ba poate mă pun să le și muncesc. Ce mai afacere, mi-am zis. Am profitat de „intimitate", cum se spune, și am transferat pistolul în tocul gol de la șold. Apoi m-am lungit pe canapea și mi-am pus geanta sub cap. Mă cam făcea să aștept, prințul ăsta. Ce însemnau 15 ani pentru el? Ce naiba făcea în tot acest răstimp? Era mai multă liniște decît pe coridoarele Kremlinului cînd lucra tovarășul Stalin. Nici n-am băgat de seamă cînd m-a furat somnul.

M-au trezit zgîițielile cioclului.

–Scoală Ivane, făcu el trăgîndu-mă de umăr de parcă voia să mă trîntească pe jos.

– Mă chemă Iuri Sokolov, asta ca să știm cui ne adresăm, i-am zis cu gura încleiată și mi-am tras jacheta mai pe mine să nu cumva să dea cu ochii de tocul de la șold.

– Sforăi de se cutremură pereții, observă el încruntat.

– Ia mai du-te naibii, i-am trîntit din colțul gurii. N-am ajuns să mă ia în răspăr toate slugile.

– Dacă nu-ți ții gura, ți-o închid eu, a ținut să mă atenționeze, scoțînd o clipă Makarovul capturat. Ce mai schimb de focuri s-ar fi pornit dacă nu m-ar fi interesat în mod deosebit cam ce avea prințul de oferit unui dezertor din Armata Roșie căruia îi ceruse 25.000 de mărcuțe. Am mai urcat un etaj, defilînd între uși albe, zăvorîte.

– Aici, făcu cioclul dînd din cap și oprindu-se în dreptul ultimei uși pe stînga. Nu din politețe m-a lăsat să intru eu primul.

Ca peste tot în clădirea asta, și în această încăpere storurile erau trase și lumina era pe sponci. Dar destulă, să-l observ pe Înălțimea Sa cuibărit într-un fotoliu. Era învești mîntat în halat de mătase, cu picioarele vîrîte adînc în papuci moi de casă. Mi-a făcut semn să mă așez în fotoliul din fața lui. A luat de pe o tavă două pahare și a turnat de băut.

– Zi, Sokolov, începu el cu glas șoptit. Trase o dușcă și-și linse buzele strîmbe. Cum a fost la bancă? se interesă.

– N-am fost acolo, Excelență, am zis după ce hotărîsem să nu-l mai tot „înalț" atît.

– Cum, n-ai fost la bancă? izbucni el trîntind paharul pe tavă de parcă tocmai i se spusese că votca era otrăvită.

– I-am depus într-un fișier de bagaje din Gara de Est, am zis. Dacă tot o luasem pe bulevardul Sevastopol, am ajuns și la Gara de Est, am adăugat cu un rînjet scurt. Cifrul și banii sînt la loc sigur. Mi-am atins scăfîrlia. Prințul se întoarse brusc spre cioclul care-i stătea de strajă lîngă fotoliu, cu brațele încrucișate pe piept, dar cu labele băgate în adîncul vestei. Cred că vîrful degetelor lui mîngîiau nerăbdătoare patul Makarovului.

– Sfîntă Fecioară din Kazan, se jelui el cu brațele azvîrlite în aer. I-auzi-l pe idiot, zise prințul. Păi ăsta a rămas fără nici un ban. Palmele îi aterizară plesnind pe genunchi. Cît îi acuma afară? De parcă s-ar fi aflat la o stație polară și s-ar fi interesat dacă temperatura de-afară îi permite sau nu să tragă o raită cu cîinii de tracțiune.

– E 28 ianuarie 1995, Marc Ivanîci, răspunse celălalt, cu ochii fixați pe ceea ce crezusem că-i pendulă. De-abia atunci am băgat de seamă că instrumentul n-avea nici contragreutate, nici limbile de ceas, doar cadrane care se încălecau într-un mod prea complicat pentru mine. 28 ianuarie părea destul de rece pentru o raită pe-afară. M-am uitat la hainele mele de vară.

– Idiotule, reveni Prințul aplecîndu-se spre mine. Fișetele de bagaje din gările franceze nu sînt seifuri de bancă. Conform legii, dacă la șase luni de la depunerea bagajului persoana în cauză nu-l ridică, acesta intră automat în patrimoniul statului. Cu 50.000 de mărci ți-ai plătit dările către Franța fără să fi fost nici o clipă cetățean francez.

Iar eu m-am uitat la ceasul elvețian cel-fără-de-moarte și am constatat că dormisem patru ore. Neîntors, mai bine decît în sala de așteptare din gara Hababrovsk, unde fie vară, fie iarnă, tot te trăgea curentul.

– Cred că nu ne înțelegem deloc, Excelență,

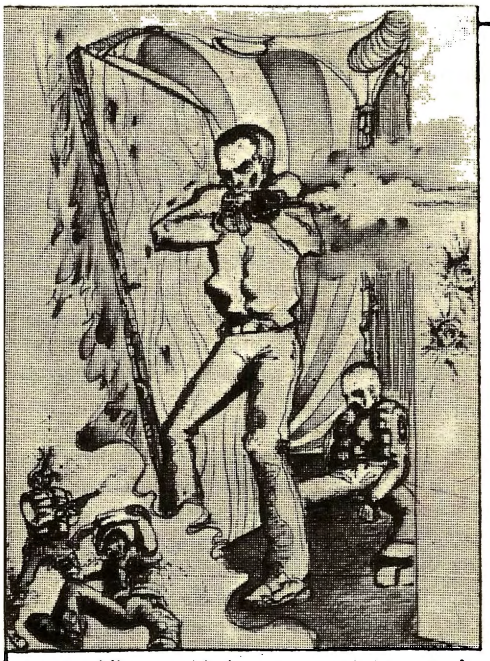

am zis. Mi-am schimbat şi ceasu', iar asta în urma sfatului domniei voastre. Din cîte-mi spune el, au trecut doar şase ore de la mica mea iniţiativă. Acu' ie aproape miezu' nopţii. Mi se adîncise tot mai mult convingerea că schija primită în bot la Kovno, îi stîlcise şi mintea nu numai mutra, iar valetul era suficient de plătit încît să-i ţină isonul indiferent de cît de prăpastios era. Eu am venit aici să discutăm afaceri nu să mi se spună cît ie ora pe-afară. Deci, ce-mi oferiţi pentru douăş'cinci de mii de mărci nemţeşti?

Prinţul îmi dărui pe dată unul din zîmbetele lui de speriat copiii.

– Chestia cea mai neplăcută, Iuri dragă, este că tu nu mai ai nimic de oferit. Ai rămas lefter, cu mintea ta bănuitoare de mujic din stepă. Eşti sărac lipit, de cîţiva ani, adăugă el. Ai citi „Maşina timpului"? făcu el brusc, din nou vorbind parcă în dodii. Am clătinat din cap. Lecturile nu erau punctul meu forte.

– Numa' „Tînăra Gardă," am zis.

– Atunci n-ai să pricepi nimic, nătărăule. Dacă făceai cum ţi-am spus eu, rămîneai şi cu o dobîndă frumuşică, aşa, ţi-a rămas un rahat. Prinţul scutură furios din cap şi pletele lui blonde luciră ca o văpaie suflată de vînt. Ai venit înarmat, urmă el. Ce credeai că-i aici, cuib de bandiţi?

Mie-mi veni să spun: „casă de nebuni", dar m-am abţinut. Nu ştiu de ce, încă mai simţeam nevoia de a fi cît de cît politicos.

– Să ştii că nu pentru banii tăi prăpădiţi am consimţit să te ajut. Pentru mine, oricine fuge din Armata Roşie e un erou.

– Tovarăşul colonel, Viaceslav Lagutin n-ar fi defel de acord cu domnia voastră, am observat eu.

– Nu-ţi mai e tovarăş, soldat, mormăi prinţul. Ai cinci ani, cadou de la mine.

Dacă îmbrînceai un miliţian tot atîta-ţi dădeau.

– Clienţilor mai de soi, urmă el, le mai întindem cîte o masă, jos în sufragerie. Cinci ani, adică patru ore la noi, trec repede cînd benchetuieşti.

– Timpul trece oricum, observă cioclul din adîncul rezervorului de înţelepciune care-i lumina mintea.

– Îţi explic astea ca să pricepi că, ieşit de-aici, te poţi pierde ca măgarul în ceaţă, Iuri-boy. După cinci ani, nici măcar KGB-ul nu te mai caută. Pentru ei eşti doar plevuşcă. Acuma cît îi, Vitali? întrebă prinţul.

– 17 septembrie 1995, Înălţimea voastră, răspunse el mereu în temă. Am băgat însă de seamă că rămînea mereu în urmă cu problemele de securitate. Dacă prin 1990 îşi mai ţinea mîinile prin livreaua lui de valet, care acoperea un Makarov de 9 mm., singurul pistol din lume capabil să tragă serii de cîte trei gloanţe, în 1995, mîna lui dreaptă atîrna neglijentă pe lîngă o legătură de chei, iar cu stînga îşi freca bărbia cu grijă, de parcă degetele-i pipăiau un abcces de toată frumuseţea. Aşa că am profitat de ocazie şi am scos Makarovul de la şold. Ca nu cumva să se simtă jignită Înălţimea Sa, şi ca să nu-mi facă vreo demonstraţie de agilitate Vitali, am orientat arma spre el.

– Scoate pistolul cu două degetuţe, Vitali-boy, l-am maimuţărit eu pe prinţ. Da' să nu dureze vreo cinci ani, sau patru ore aici? am spus pe un ton nevinovat.

– Ne jefuieşti, măi băiete? întrebă Prinţul cu un aer posomorît. În mod sigur, îl dezamăgisem. Nu eram nici erou, nici partizan de-al ruşilor albi, nici client mai de soi. Eram, pur şi simplu, lefter, dacă era să-i cred bazaconiile. Lefter şi înarmat. Cea mai nasoală combinaţie de la colectivizare încoace. Arma lui Vitali ajunse, bufnind greoi, pe covorul gros.

– Dă-i un brînci spre mine, cu piciorul, i-am zis slugoiului.

– Zi ce vrei, rosti Prinţul, îmbufnat. Bani?

– 25.000 de mărci, am încuviinţat. Adică, ceea ce ar fi trebuit să-mi rămînă. Dobînzi nu ştiu să calculez, am adăugat. Mi se pare cinstit aşa. Accept orice valută convertibilă. La această observaţie, Prinţul îmi aduse aminte că, spre deosebire de mine, el îşi ţinea banii la bancă. Îmi ofer portofelul, scos de la Vitali din buzunar. 6.740 de franci, cash.

M-am decis să şarjez.

– Dacă nu obţin banii, voi fi obligat să vă execut, cu valet cu tot, după care voi lua de-aici ce cred că mi se cuvine, i-am zis, şi eram hotărît s-o fac. Într-adevăr, nu mai aveam nimic de pierdut.

– Ţi-am dat deja cinci ani în avans faţă de vulpoii de la KGB, cine-ţi mai putea da atît? mugi Măria Sa. Nimeni! Vrei bani, i-ai pe ăştia din portofel şi cară-te. Ţi-or ajunge să iei trenul spre Marsilia, tot de la Gara de Est, şi să te angajezi în Legiunea Străină. Cît ie acum, Vitali?

– 3 decembrie 1995, Înălţimea Voastră.

– E iarnă, Iuri, oftă Prinţul ca la gura sobei. Să-ţi dea Vitali ceva gros de îmbrăcat, şi du-te cu Dumnezeu, adăugă el cu un gest nedefinit, care se voia mărinimos, dar palma care tăie aerul spunea mai degrabă, „du-te naibii, soldat".

*** *** ***

Cînd am început să trag, Vitali a fost primul care a încasat-o. Pe Prinţ, glontele l-ar fi ajuns chiar în frunte, acolo unde pielea i se încreţea ca o pătură.

– Nici cel mai grozav geam blindat nu te poate apăra de nebuni ca tine, rînji el în loc să cadă grămadă din fotoliu, răsturnînd tot ce era pe masă. În loc de asta, rămăsese mai departe în fotoliu şi clătina din cap, cu un aer posomorît şi compătimitor. Un punct învăluit de o firavă sclipire metalică se străduia să acopere distanţa dintre noi. Alte două plecaseră spre Vitali. Dacă nu cumva visam ceva foarte urît, erau gloanţele mele, care se străduiau să se desprindă din noruşul de fum şi cordită suspendat parcă într-o eternă învolburare la gura ţevii Makarovului. Am dat din umeri şi am pus pistolul înapoi în toc. Norul, gloanţele, urmate de cîte un fuior fin, spiralat, produs de mişcarea de rotaţie axială, erau tot acolo. Vrăjitorie curată. Era dat naibii Prinţul. Am ridicat din umeri.

– Păi, scuze pentru deranj, eu plec.

– Iuri, dragă, glăsui din nou prinţul, dacă ai ieşi acum afară, ai fi cel mai rapid trăgător din lume, şi avînd în vedere pornirile tale banditeşti, nu-ţi pot permite chestia asta. La nivelul temporal în care te afli, ai străbate lumea ca o nălucă înspăimîntătoare. Nimeni n-ar şti cu siguranţă ce l-a lovit. *Yury Sokolov still at large*, comentă el fără să-mi mai şi traducă. Bănuiam că nu mă vorbise de bine. Dar cum te-ai simţi tu dacă lumea ar trece pe lîngă tine ca un iureş continuu? De ce te-ai mai agăţa, măi, băiete? Se întoarse spre Vitali.

– Te duci să-l depui sub Arcul Fraternităţii, în La Defence, porunci Prinţul, de parcă ar fi vorbit de un pachet. Apoi se uită spre glonţul încremenit parcă în aer, se dădu la o parte şi aprecie locul de impact în speteaza înaltă a fotoliului. Făcu o strîmbătură. Se ridică, împinse fotoliul mai încolo, se uită din nou de-a lungul traiectoriei şi aprecie că se va izbi de perete.

– O să-mi sfîşie tapetul plumbul ăsta al tău, mormăi el uitîndu-se spre mine tocmai cînd mă pregăteam s-o şterg din cameră.

– Arcul Fraternităţii, Vitali, repetă Prinţul. Ce bine sună acest cuvînt, mai ales cînd te acoperă atîta amar de vreme. E un contract de durată, Iuri băiete. Mai vorbim noi peste o sută de ani, timp exterior.

Vitali lăsă totul baltă şi se îndreptă spre mine. Mutra lui încruntată, de la care merita să-ţi iei rapid rămas bun, fu şi ultima imagine coerentă de prin împrejurimi. Şi nu numai.

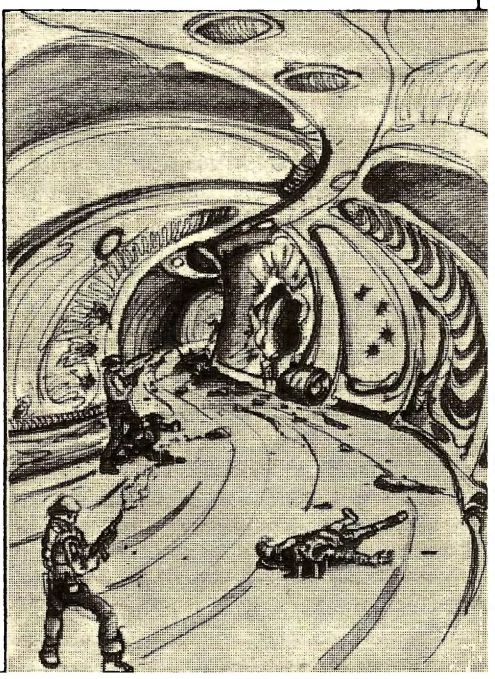

Jurnalul S.F.

EXPUNERE PREZENTATĂ LA CONVENȚIA EUROPEANĂ DE SCIENCE-FICTION euROcon, TIMIȘOARA, 26-29 MAI 1994

GHEORGHE SĂSĂRMAN

VIRTUAL REALITY & SCIENCE - FICTION

Mai 1994. O zi oarecare. Nelson Mandela a preluat funcția de președinte al Africii de Sud. Războiul din Bosnia continuă. La bursa din New York, indicele *Dow Jones* a înregistrat o creștere de nu știu cîte puncte. O zi ca oricare alta. Numărul șomerilor din Germania e în ușoară scădere. Concentrația stratului de ozon e în ușoară scădere. Populația Ruandei e în ușoară scădere.

Oamenii își văd de treburile lor cotidiene. Unii pontează, ca de obicei, la șapte dimineața. Mulți se întreabă cu ce să-și astîmpere foamea cronică. Alții, nu prea mulți, suferă de spleen.

Foarte puțini au auzit de ciberspațiu. De realitatea virtuală - încă și mai puțini. Majoritatea covîrșitoare a omenirii are cu totul alte preocupări, mult mai presante.

Și totuși, duhul a scăpat din clondir, iar acum bîntuie prin lume, luînd felurite înfățișări. Aici se arată pe ecranele cinematografelor în postura unui tiranosaurus evadat din Parcul Jurasic, sau a unui indestructibil terminator pogorît din viitor. Colo însuflețește pădurea ecuatorială într-un feeric spectacol IMAX, sau prăvălește spectatori cuprinși de groază prin galeriile infernale ale unei mine inexistente.. Într-alt loc le oferă arhitecților o plimbare prin edificiile pe care ei, tocmai le proiectează, arheologilor o descindere într-o așezare preistorică reconstruită, sau cumpărătorilor șansa de a-și petrece un timp în bucătăria gata echipată, încă înainte de a comanda mobilierul. O stafie cutreieră mapamondul, iar numele ei nu mai este cel de odinioară. Ea nu cheamă la revoluție, ci este o revoluție. O revoluție pașnică, insidioasă și, se pare, inevitabilă, pe cale să modifice radical societatea în toate compartimentele ei.

Realitatea virtuală are o istorie respectabilă. Experții îi fixează anul nașterii în 1965, la apariția studiului THE ULTIMATE DISPLAY al lui Ivan Sutherland. [1]

Acum, la trei decenii după primii pași, ea apare ca o încununare firească a progresului științific și tehnologic, în special a dezvoltării spectaculoase din domeniul calculatoarelor electronice, al telecomunicațiilor, al tehnicilor de simulare și al reprezentării grafice tridimensionale. Ea desemnează un univers paralel, creat de computer și menit să deschidă un nou orizont existențial experienței umane.

Însă nu orice reprezentare a unei lumi imaginare, nu orice ficțiune poate fi considerată ca aparținînd acestui domeniu. Nici Iliada, nici gravurile lui Escher și nici măcar un film ca Jurasic Parc nu sînt realitate virtuală - pentru că, oricît de sugestive ar fi, ele nu depășesc statutul de obiecte ale contemplării pasive, egale cu sine, imuabile. Între lumea obiectului și lumea subiectului se păstrează o delimitare clară, ele se exclud reciproc, subiectul neavînd nici o posibilitate de a exercita vreo influență asupra realității pe care obiectul contemplării o descrie.

Dar ce este, la urma urmei, realitatea virtuală? Prin ce se deosebește ea de mediile de comunicare de pînă acum? Cu cîtă îndreptățire poartă ea numele de realitate? Trei principii fundamentale o definesc - ea este imersivă, interactivă și sincronă. [2]

Cu alte cuvinte, ea îl include pe subiect, răspunde prin modificări adecvate la acțiunile acestuia și o face cu aceeași promptitudine ca și realitatea obiectivă. Urmarea este impresia de credibilitate, de autenticitate, sentimentul de a te afla chiar acolo, în universul virtual. Myron Krueger, unul dintre pionierii domeniului, a propus un test simplu al credibilității: dacă îți ferești instinctiv capul din calea unei pietre virtuale, știind totuși că piatra nu există și, deci, că nu te poate lovi! [3]

Toate bune și frumoase: ar mai rămîne de răspuns la întrebarea dacă există de pe acum asemenea sisteme, sau dacă e vorba doar de proiecte ale unor vizionari. Răspunsul este afirmativ - numeroase institute și laboratoare de cercetări din Statele Unite, Japonia, Anglia, Franța, Germania și din alte țări, ba chiar și firme industriale sau comerciale au dezvoltat și pus în circulație produse și sisteme care îndeplinesc mai mult sau mai puțin riguros criteriile amintite. Există trei variante diferite care se bazează însă pe o tehnologie asemănătoare. Iar în prezent se lucrează intens la perfecționarea tehnică a dispozitivelor, la diversificarea senzorilor, la îmbunătățirea performanțelor, a calității imaginilor, la reducerea timpilor de reacție. Cu fiecare generație de computere crește rapiditatea de calcul, precum și capacitatea unităților de memorie, în timp ce costurile specifice scad, deschizînd astfel unui public tot mai larg accesul spre noile sisteme.

Cîmpul de aplicare este practic nelimitat. Inceputul l-au făcut prototipurile experimentale, folosite și pentru demonstrațiile publice. Imaginile unor subiecți purtînd o cască prevăzută cu două mini-monitoare în chip de ochelari, așa-zisul head mounted display (HMD), precum și o mănușă cu senzori motorii (data glove) au făcut înconjurul globului. Oficialități și instituții din sectorul militar și al cercetării spațiale au manifestat un interes timpuriu, mai ales pentru posibilitățile de simulare și antrenament. Apoi, pe măsură ce costurile scădeau, s-au înmulțit aplicațiile civile - în urbanism și arhitectură, în alte domenii ale proiectării asistate de calculator, în medicină și inginerie genetică, în telecomunicații (faimoasa teleprezență), în artă - și, în cele din urmă, aplicațiile comerciale, cum ar fi jocurile electronice, sau casele de comenzi prin virtual-shopping.

Extinderea rețelelor de telecomunicații și a celor de date a făcut posibilă apariția în stadiul incipient a unei alte realități virtuale - spațiul cibernetic global. Există de pe acum firme care au renunțat la birourile costisitoare și ai căror angajați își îndeplinesc obligațiile de serviciu la domiciliu, comunicînd cu firma prin intermediul computerului racordat la rețeaua telefonică și încasîndu-și pe aceeași cale salariul. Au apărut chiar și firme virtuale, lipsite de un sediu fizic și care există numai sub formă digitală, în rețeaua de date. La orizont se profilează un nou tip de profesionist care, înarmat cu un computer portabil, își oferă de la o cabină telefonică serviciile în rețea, oricui ar avea nevoie, la plata cu ora. Cîteva agenții de informații și poștă electronică - compuserve, de pildă - au căpătat o extindere cu adevărat intercontinentală.

Nu-i mai puțin adevărat că, în ciuda dinamismului evoluției sale, realitatea virtuală rămîne deocamdată un domeniu cu adresă relativ limitată, cu totul ignorat de lumea obișnuită de mai pretutindeni. O excepție deloc întîmplătoare o reprezintă desigur fandomul, comunitatea internațională a autorilor și cititorilor de science-fiction, care manifestă o definitorie înclinație pentru tot ceea ce are atingere cu viitorul în general - și cu progresul științific și tehnologic în special. Nu-i, deci, de mirare că scriitorii genului s-au numărat dintru începuturi printre promotorii cei mai fervenți ai realității virtuale.

Cel mai des citat, chiar dacă nu cel dintîi, William Gibson, a izbutit performanța de a culege cu primul său roman, Neuromancer, publicat în 1984, laurii celor trei mari premii americane ale genului - *HUGO, NEBULA și PHILIP K. Dick*. Întreaga lui operă, cunoscută și comentată nu numai în ghettoul SF, caz cum nu se poate mai rar, a exercitat o înrîurire necontestată chiar asupra cercetătorilor din domeniul realității virtuale, care au adoptat cu entuziasm termenul de ciberspațiu, lansat de Gibson în romanul citat. Influența lui asupra colegilor de breaslă a fost încă și mai mare, dînd naștere curentului literar cunoscut sub numele de cyberpunk și ai cărui promotori s-au dedicat explorării sistematice a orizonturilor deschise literaturii de anticipație de fulminantul progres al informaticii ultimului deceniu.

E greu de spus dacă noul curent a adus mai mult bine sau mai mult rău promovării publice a realității virtuale, după cum e, poate, și mai greu de spus dacă realitatea virtuală în sine va aduce omenirii mai mult bine decît rău. Dacă ar fi să ne luăm după Vincent Omniaveritas, alias Bruce Sterling, ideologul și unul dintre autorii cei mai productivi ai mișcării, țelul proclamat era, nici mai mult nici mai puțin, citez, *de a întemeia literatura originală a societății... o literatură a integrării și a speranței.* [4]

Dacă ambițiosul țel a fost atins sau nu, e o altă poveste, și e încă poate prea devreme ca să se emită o judecată de valoare, în ce mă privește, și în treacăt fie zis, găsesc alegerea denumirii de ciberpunk nu tocmai fericită, prin conotațiile ei care - cu toată înțelegerea pentru o intenție deliberat provocatoare - nu cred să aducă mari servicii cauzei în sine. Mitul eroului punk, ca unic salvator al unei civilizații pierdute, nu-mi prea pare convingător un ciber. Să nu uităm că progresul, cel puțin cel

tehnologic, se naşte totuşi în laboratoarele de cercetări, şi nu în barurile dubioase de la periferia marilor metropole.

Evident că ficţiunea literară împinge extrapolarea datelor ştiinţifice pînă la ultimele limite şi consecinţe. Ceea ce în laboratoarele vremii se afla în faza unor experimente capabile să-i entuziasmeze cel mult pe pionierii domeniului, arată în paginile romanelor ca un perfect univers paralel, în care totul e cu putinţă, de la amorul virtual la călătoria în timp şi de la crima cibernetică la transferul de personalitate. Desigur, autorii de science-fiction nu urmăresc să propună soluţii la problemele tehnice propriu-zise ale realităţii virtuale, tot aşa cum nici Jules Verne nu avea pretenţia să dea lecţii de aerodinamică pionierilor aviaţiei: Gibson însuşi mărturisea la un moment dat că nu prea are habar cum funcţionează un computer.[5]

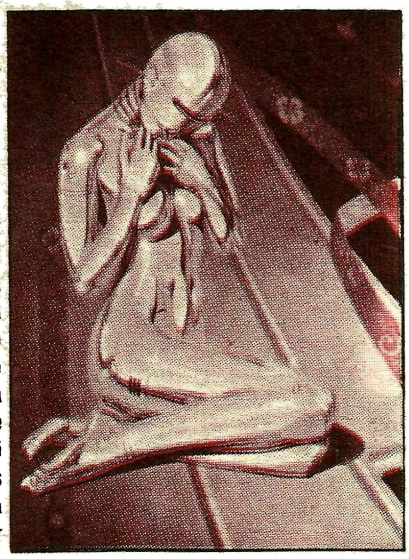

Ceea ce îi preocupă pe scriitorii genului - bineînţeles, în afară de dorinţa de a deveni celebri şi, lucru deloc neglijabil, de a încasa onorarii cît mai grase - sînt mai ales implicaţiile, politice, sociale, etice, ba chiar şi filosofice, aş cuteza să afirm, ale progresului tehnologic, aşa cum pot fi ele anticipate pornind de la realităţile contemporane. Iar, în această privinţă, realitatea virtuală - sau, cum se cheamă în jargon SF, ciberspaţiul - constituie o temă deosebit de productivă.

Cum va arăta o societate în care posibilitatea nelimitată de a găsi orice compensaţie în afara realităţii propriu-zise îi va lipsi pe cei mai mulţi, poate, de motivaţia integrării şi a contactelor sociale? Cum vor reacţiona oamenii la constrîngerile lumii obiective, cînd vor avea la dispoziţie lumi în care totul e posibil? Ori poate că, şi acolo, sferei posibilului îi vor fi date totuşi hotarele morale ale îngăduitorului... Şi ce s-ar întîmpla dacă deosebirea dintre universul real şi cel virtual ar ajunge nesemnificativă sau chiar imposibil de sesizat pe marginea şi în miezul fenomenului ar putea fi astfel continuat pe multe pagini.

De altfel, interesul autorilor de SF pentru tema dată nici măcar nu este chiar atît de nou - şi în nici un caz nu datează abia din anii '80. Pentru a ilustra acest adevăr nu-i nevoie să recurg la un excurs savant în istoria genului, ci e suficient să mă refer la propriile mele scrieri. Nuvela Himera, de pildă, apărută în 1979 în volumul cu acelaşi nume,[6] descrie încercarea de a prelungi printr-o existenţă virtuală, generată de un super-computer, viaţa victimei unui accident de automobil. Iar Verticity, una dintre povestirile volumului Cuadratura Cercului,[7] scris în anii 1970-1971, îi prezintă pe locuitorii prin excelenţă sedentari ai unui colosal oraş vertical, a căror supremă delectare constă în a face dragoste cu făpturile iluzorii zămislite de roboţii de uz casnic. Departe de mine intenţia de a reclama aici prestigiul de predecesor al curentului ciberspaţial, vreau doar să subliniez că motivul e cel mai vechi, ca mai toate celelalte motive SF. Numeroşi alţi confraţi s-au lăsat dealtfel ademeniţi de ideea de a-şi plimba eroii prin universuri sintetice scornite de creierele electronice.

Ceea ce face deosebita originalitate a mişcării anilor '80 este proclamarea ciberspaţiului drept temă centrală a literaturii de anticipaţie, atitudine premonitorie căreia amploarea dobîndită în ultima vreme de cercetările şi aplicaţiile din domeniul realităţii virtuale pare să-i confirme justeţea. Într-adevăr, de vreme ce viitorul imediat promite, el însuşi, omenirii, binecuvîntarea acestei noi dimensiuni, de vreme ce experţi dintre cei mai competenţi rezervă realităţii virtuale un rol preponderent în modelarea societăţii de mîine, pare cît se poate de firesc ca scriitorii - şi nu numai cei din tagma noastră - să se dedice cu predilecţie tratării acestei teme. Iar aici Omniaveritas are perfectă dreptate, literatura secolului 21 nu va mai fi numită science-fiction, va fi literatură pur şi simplu. Dacă va mai exista literatură.

Ignoraţi de critica literară şi siliţi să se mulţumească şi ei cu ovaţiile colocatarilor de ghettou, scriitorii de anticipaţie prezic de multă vreme că va veni o zi a dulcei răzbunări, cînd nu va mai exista deosebire între literatură şi science-fictoion, cînd literatura pur şi simplu, pentru a se arăta pe măsura unei societăţi hipertehnicizate, va trebui să aleagă între a fi implicit science-fiction sau a pieri. La apropierea acelei zile mult visate, realitatea virtuală va aduce, pare-se, contribuţia decisivă. Dar nu cumva se ascunde aici o primejdie de moarte pentru literatură în genere?

S-a observat de multă vreme că fiecare mediu nou se dezvoltă nu numai din sînul, ci şi pe socoteala celor care l-au precedat. *La fel cum grafica de computer n-a făcut pictura de prisos* - ne asigură totuşi animatorii *Centrului pentru artă şi tehnologie a mediilor* din Karlsruhe - *tot aşa nici pianul nu va fi aruncat, numai pe motiv că există sintetizatorul.*[8] Adevărat. Dar nu-i mai puţin adevărat că lumea citeşte mai puţin de cînd există televiziunea, videocasetofonul şi jocurile electronice, iar generaţia cea mai tînără, căreia i se adresează în mod programatic noile medii, citeşte chiar mult mai puţin. Pe de altă parte, nimeni nu pune la îndoială potenţialul artistic al mediilor electronice, chiar dacă în stadiul actual, incipient, de căutări şi experimente nu se pot compara cu capodopere ale unor genuri de tradiţie seculară sau chiar milenară.

Realitatea virtuală întrece în această privinţă tot ceea ce mediile artistice, aşa-zisele ciberarte, au realizat pînă acum, fiind de fapt încununarea lor firească. Ciberspaţiul nu e numai un produs al ştiinţei riguroase, el reprezintă în egală măsură o sinteză potenţială a tuturor artelor şi, prin chiar acest fapt, un gen cu totul nou de artă. Realitatea virtuală, afirmă Barrie Sherman şi Phil Judkins în remarcabila lor carte, *este science-fiction adeverit, este „science-fact".*[9]

E de presupus că autorii de anticipaţie literară vor fi şi ei cooptaţi în echipele chemate să programeze ciberspaţii - tot aşa cum, ca scenarişti, contribuie la realizarea marilor producţii cinematografice ale genului. Dar cine va mai citi romane SF, cînd va fi posibil să le trăiască? Într-un univers virtual, desigur, dar nu mai puţin autentic. Şi cine va mai citi romane în general?

Să nu ne grăbim, deci, să proclamăm apropiata înghiţire a marii literaturi de către micul monstru SF, care nouă ne este atît de drag: s-ar putea ca un duh pînă mai ieri fără nume să le înghită pînă la urmă pe amîndouă. Un duh scăpat din ulciorul în care zăcuse pecetluit de la începutul lumii, şi a cărui existenţă astăzi, într-o zi de mai, o zi ca oricare alta, miliarde de oameni de pe întreg globul o ignoră cu desăvîrşire.

N-aş vrea să închei aceste rînduri fără a da glas mulţumirii mele faţă de cei care m-au ajutat să mă documentez pentru această expunere. Domnului Jeffrey Show, conducătorul *Institutului pentru mediile vizuale* din cadrul *Centrului pentru artă şi tehnologia mediilor* din Karlsruhe, care mi-a pus la dispoziţie un bogat material informativ asupra activităţii Centrului, precum şi videocaseta cu prezentarea sistemului EVE, realizat în colaborare cu *Centrul de cercetări nucleare* din Karlsruhe. Domnului Oliver Riedel, de la *Institutul Fraunhofer pentru organizare şi economie industrială* din Stuttgart, care mi-a furnizat o interesantă sinteză asupra proiectelor din domeniul realităţii virtuale desfăşurate în cadrul institutului.[10] Scriitorul Wolfgang Jeschke, directorul literar al compartimentului SF din cadrul Editurii Wilhelm Heyne din Munchen, care mi-a oferit o excelentă antologie asupra fenomenului cyberpunk, intitulată Atomic Avenue şi realizată sub îngrijirea lui Michael Nagula. Colegului meu Bijan Javidi, care mi-a susţinut în mod constant interesul pentru această tematică din unghiul informaticianului şi mi-a atras atenţia asupra cărţii deja citate a lui Barrie Sherman şi Phil Judkins. Realitatea Virtuală. Şi nu în ultimul rînd organizatorilor actualului EUROCON care, chemîndu-mă la Timişoara ca invitat special, mi-au dat posibilitatea să susţin în faţa dumneavoastră prezenta expunere.

1) citat în Barrie Sherman, Phil Judkins – Virtuelle Realitat, Scherz, 1993. p. 27
2) idem, p. 12
3) idem, p. 18
4) Vincent Omniaveritas –The New Science Fiction, reluat în antologia Atomic Avenue, Wilhelm Heyne Verlag, 1990, p. 453-455
5) Larry McCaffery – An Interview with William Gibson reluat în Atomic Avenue, p. 467
6) Gheorghe Săsărman – Himera, Editura Albatros, 1979
7) Gheorghe Săsărman – Cuadratura cercului, Editura Dacia, 1975
8) Zentrum fur Kunst und Medientechnologie Karlsruhe ZKM – Album de prezentare, fără date editoriale, 1992, p. 9
9) Barrie Sherman, Phil Judkins –op. cit., p. 12
10) Oliver Riedel – Work on Virtual Worlds at the Fraunhofer Institute for Industrial Engineering, fără date editoriale

PS Referitor la euROcon, domnul Săsărman întreba, dar ca multe alte întrebări şi acestea au rămas fără răspuns, fiindcă principalul organizator a refuzat să ne acorde un interviu
„De ce nu a existat un birou de presă? Nu a existat nici în Germania '92, nici în Jerresy '93. Acest Concres Mondial ar fi fost, şi trebuia să fie, un Congres al Presei. De ce n-au fost acreditaţi toţi ziariştii?"

Radu Pavel Gheo

Rețea

Prima figură este cea a eroului înalt, mușchiulos, care, cu o spadă lată sclipind argintiu în mîna lui dreaptă, stă țeapăn pe vîrful unei coline verzi. Pletele îl flutură în vînt. Apoi îl vedeam în oraș, în costum gri, cu ochelari cu o ramă groasă (fig.2), urcînd la volanul unei mașini roșii. Lamborghini Diablo, o obsesie a autorului (probabil știți asta).

În figura 3 un om în negru, ascuns într-o casă întunecoasă, stă rezemat într-un jilț învechit și mormăie ceva printre dinți. Se vede un păianjen care-și țese plasa pe o videotecă sumbră, cu titluri sîngeroase, iar sub patul desfăcut stă ghemuit bloosterul. Spre deosebire de păianjen (vă divulg o taină vremelnică), el nu apare doar pentru atmosferă, ci chiar ca actant (vezi fig.26-28). Abia în fig. 6, la o imagine de ansamblu a cartierului din oraș, observăm că igrasioasa locuință a omului în negru și vila superbă a eroului sînt alăturate. Nu ne vom mira prea mult cînd, în figura 10, eroul surprinde un zgomot în noapte și se trezește, apucînd spada cu un gest reflex, în timp ce superba lui soție doarme cît se poate de dezvelită, goală, o brunetă cu sînii plini arcuindu-se leneș (tot plăcerea desenatorului, nu te iluziona, omule!). În figura 14 apare o umbră cețoasă pe care voinicul brunet și cu pletele în vînt o urmărește îmbrăcat sumar. Umbra scapă abia în figura 22. În noaptea următoare (fig. 24-40) este prinsă. Dar cine putea fi? Chiar omul în negru din figura 3, pe care-l vedem în prim-plan la lumina unei lanterne verzi (de ce verzi?) în figura 25. Bloodsterul lățos apare din noapte și îl atacă pe erou, dar nu are șanse: capul îi zboară în fig. 28. Cel al omului în negru rezistă pînă la fig. 40, deoarece în fig. 36-38 el mărturisește că a fost trimis de către Endrick cel Întunecos pentru a înlănțui planeta, iar eroul nostru pare a fi singura piedică în drumul său. În fig. 42 eroul, calm, își liniștește soția, care bănuiește ceva în fig. 44, dar uită pînă dimineața, iar în fig. 46 ești tu, cititorule, cel care urmărești această bandă desenată fără a te putea desprinde de ea , fiindcă așa trebuie să fii, să aștepți urmarea, alta și alta și alta, unele cu cerneala încă mirosind greu și unde Enrick se va instala demonic în trupul soției eroului (fig. 98-484) și încă, altele, cele nescrise, cele nedesenate, cele pe care autorul le mai gîndește, iar tu aștepți, gata să le devorezi nesățios, setos de sîngele și aventurile altora, tot mai agitat (fig. 46, 47) fiindcă acesta este rostul tău, de aceea ai fost creat, de aceea exiști...

Iar dacă nu stai liniștit în pătratul tău, să știi că o să te fixez cu un ac cu gămălie!

Radu Pavel Gheo

Jocul

Ei, da, n-o să-ți vină să crezi, prietene, dar a fost un joc. O întrecere, un fel de înfruntare sprințară și fără ranchiună, ca între doi copii mai așezați. Numai că el n-a jucat cinstit. N-a ezitat niciodată să-și folosească superioritatea. Cînd am apărut eu, el era deja, mi-a zis că nu el m-a făcut, nu crease încă nimic, exista doar. Eu, cică, aș fi apărut așa, ca o emanație, un nu știu ce, complicat. După aia i-a trecut prin cap să-i facă pe ei. Repede, în șase zile, a dat gata toată treaba, eficient ca un neamț... mă rog, cum erau nemții, știi. I-a lăsat pe ăia doi deștepți să se joace în grădină pînă le-o veni rău, s-a plictisit el mai întîi și atunci mi-a zis:

- Nefîrtate, hai să încercăm ceva. Eu le-am dat ăstora liberul arbitru, dar sînt creația mea și ar trebui să mă asculte. Ia încearcă să-i faci ai tăi, ispitește-i... Mă ispitea el, întîia dată. N-am rezistat. Mi-era urît acolo, simțeam și eu poftă să fac ceva. Cum nu puteam crea nimic - așa-i, cum ai auzit - trebuia să iau ceva gata făcut. Și-am reușit, știi? Am reușit. El i-a alungat și așa a început jocul. A, normal că nu era chiar corect cu mine, știa dinainte toată treaba, doar el era Totul, nu ? Dar ce puteam face altceva? Serios mă plictiseam, iar dacă el era tot, ce să mai vorbim de cinste? Nu, nu intra în chestii de-astea filosofice, că ne pierdem pe drum. Nici nu contează atîta. Esențial pentru noi era jocul, miza, Victoria. Ziceam că nu era corect. Odată, cînd eram gata să cîștig, a trimis potopul și i-a făcut scăpați doar pe doi mărginiți de-ai lui. Mai tîrziu, cînd o luasem de la capăt, l-a trimis pe fiu-su, doctorul ăla, Faustus! Poți să zici că nu făcusem un contract cinstit? Era corect totul, nu? Cererea lui era satisfăcută, oferta fusese fainâ, contractul a fost semnat, parafat... de ce s-a amestecat el la urmă? Cu ce drept? A, da, scuză-mă, uitasem. El este puterea, cum să nu, e Totul, e supremul, iar ei sînt toți creațiile lui, da! Dar ți-e clar că nu avea chef să piardă. Pe cînd eu joc doar de dragul jocului, la așa șanse... Numai că mă mai încing uneori.

Ca atunci, uite, cînd eram iar gata să cîștig, că toate creațiile alea îi ieșiseră după chipul și asemănarea lui, dar slabe ca vîrtute. Nu mai știa ce să facă! De ciudă, a stricat toată șandramaua, i-a trimis pe cei patru călăreți, a dat semnele, i-a ras... pe toți, absolut pe toți. Să mai aștepte ei mult și bine vreo Judecată! El doar și-a strîns taraba și a plecat, neînvins, dar ascultă-mă pe mine! - nici învingător. Așa simt eu. Cred că o simte și el, fiindcă vrea acum s-o ia de la capăt. Am acceptat, ce să fac?

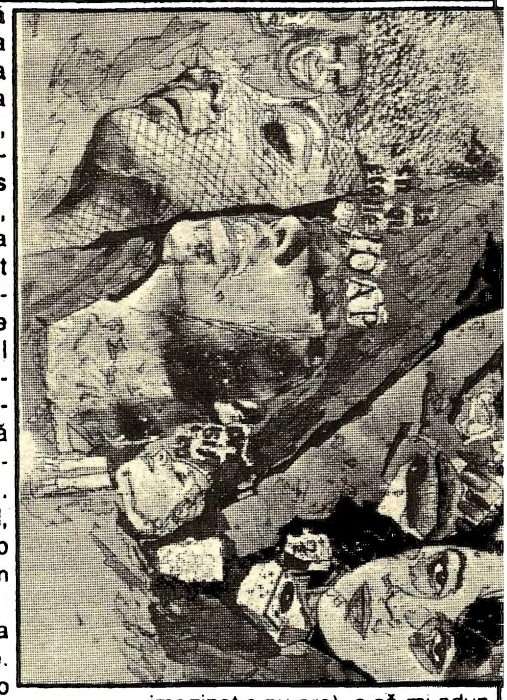

Măcar că știu deja cum merg lucrurile. Mă gîndisem să nu o mai ispitesc pe femeie. Am încercat cu bărbatul și, idiotul dracului, era să-mi crape capul! Na, scuză-mă că vorbesc atît de buruienos, dar m-a enervat tipu'. Am stat o vreme în gol, de-al dracului... numai că fără ispită nu era nici un joc, el știa asta și aștepta, avea răbdare, își rîdea în barbă, fiindcă era al naibii de sigur că o să cedeze. Nu, nu-i nimic, doar un joc. M-am mai gîndit la o mișcare fainâ: cînd l-o trimite iar pe fiu-său (că multă imaginație nu are), o să-mi adun oamenii să strige „Isus, Isus!" în fața lui Pilat ăla. Fac eu cumva de or să-l răstignească pe Barabas, iar tînărul o să rămînă pe drumuri, pricepi? Un profet nemartirizat nu face nici două parale, atîta lucru știe și el. Atunci să-l vedem. Mă întreb ce-o să născocească după asta.

Dar să nu crezi că-mi pun mari speranțe, îl cunosc de prea multă vreme.

Sigur o să găsească el ceva.

OMUL CARE SE JOACĂ DE-A DUMNEZEU CU INFINITUL

Matematicianul Martin Kruskal a modelat o lume ireală în care chiar şi infinitezimalul se poate număra.

Dacă îi vei cere unui prieten să se gîndească la un număr, probabil că îţi va spune ceva de genul 6 sau 17 sau 523. Dacă prietenul tău ar fi matematician, ai putea avea surpriza ca acesta să fie - 27 sau 153/167, sau pur şi simplu „e". Sînt numere toate - numai că nu sînt „numere naturale" obişnuite pe care să le poţi socoti pe degete.

Matematica pare să se extindă în continuare. La începutul acestui an, matematicieni de renume mondial şi oameni de ştiinţă din domeniul fizicii teoretice au audiat, la *Istitutul Isaac Newton* al Universităţii Cambridge, expunerea matematicianului Martin Kruskal, de la Universitatea Rutgers, despre implicaţiile unei noi familii de numere. Ele includ toate numerele naturale socotibile, plus numerele negative, fracţiile şi numerele iraţionale ca $\sqrt{2}$, care nu pot fi exprimate ca un raport între două numere întregi. Ba mai mult, - noua familie include, şi numere mai mari decît infinitul, sau mai mici decît infinitezimalul. Dacă le pui pe toate acestea la un loc obţii „numerele suprareale" - o nouă familie de numere mai cuprinzătoare, mai puternică şi fundamentală decît oricare altele dezvoltate pînă acum.

Pare a fi un joc mental ezoteric dar mulţimea numerelor suprareale poate rezolva unele dintre cele mai grele probleme ale fizicii.

Pentru prima dată îşi găsesc rezolvarea întrebări despre care se credea pe vremuri că sînt fără răspuns. Vrei să afli logaritmul unui număr infinit, sau să extragi rădăcina pătrată a unuia infinitezimal? Nu-i nici o problemă dacă foloseşti numerele suprareale.

S-ar putea să ni se pară a fi un joc mental ezoteric, dar numerele suprareale deţin cheia rezolvării unora dintre cele mai grele probleme ale fizicii. În secolul acesta, teoreticienii au fost urmăriţi de apariţia unor entităţi matematice aflate dincolo de numerele standard cunoscute. De exemplu s-a încercat emiterea unei teorii unificate a tuturor forţelor din Univers prin intermediul aşa-ziselor serii „divergente", nesfîrşite adunări de elemente care se dovedesc inexacte din punct de vedere matematic, dînd în mod ridicol răspunsuri infinite la întrebări perfect raţionale.

REMEDIILE DISPERATE

În momentul de faţă, astfel de probleme sînt tratate în mod tipic prin neglijarea neplăcutelor părţi infinite - o abordare care seamănă a disperare. În cîţiva ani, totuşi, teoreticienii vor putea aplica tehnicile numerelor suprareale ca să mînuiască, cu aplomb infinităţi. Cel puţin, aşa speră Kruskal, autoritatea supremă în domeniul numerelor suprareale şi părintele lor.

De-a lungul unei cariere ce se întinde pe aproape o jumătate de secol, el a făcut cercetări de pionierat în domeniul matematic, în domenii diferite cum ar fi fuziunea termonucleară şi găurile elicoidale (de vierme - wormholes în engl.) din Spaţiu-Timp. În 1965, a fost coautorul descoperirii solitonilor, unde speciale care descriu fenomene cum sînt creste de apă care pot călători mile întregi înainte de a se epuiza. Numele lui a rămas imortalizat în limita Kruskal- Shafranov privind stabilitatea plasmei şi în coordonatele Kruskal-Szekeres, un artificiu matematic care le permite astrofizicienilor să urmărească o infinitate care apare din teoria găurilor negre.

Interesul lui Kruskal pentru numerele suprareale a fost stîrnit în 1974 de o relatare a lui Martin Gardner din revista *Scientific American* despre un roman al lui Donald Knuth, un om de ştiinţă din domeniul computerelor de la Universitatea Stanford. Cartea fantastică a lui Knuth, *Numerele ireale,* descrie cum doi foşti studenţi, care se apucă de matematică pură, descoperă fericirea deplină (Addison-Wesley, 1974), dezbătînd idei investigate pentru prima dată de matematicianul britanic John Conway, care este acum la Universitatea Princetown. Conway este un expert în aşa-zisa teorie a jocurilor, o ramură a matematicii interesată în găsirea unei strategii optime în situaţii în care se iscă o divergenţă de interese, ca în poker sau în prevenirea unui război nuclear. În timp ce investiga modalităţi de evidenţiere a felului în care se desfăşoară o categorie de jocuri de noroc, Conway a descoperit ceea ce corespunde extinderii numerelor reale. Numerele „reale" sînt formate din toate categoriile de numere obişnuite, ca integralele (care includ toate numerele întregi negative şi pozitive la zero) şi raţionale, ca 453/5672. Dar includ şi numerele „iraţionale" ca $\sqrt{2}$.

CUM SE PROCEDEAZĂ CU NUMERELE SUPRAREALE

Numerele suprareale sînt secvenţe ale unei opţiuni binare şi contruirea lor pare un joc. Ele încep cu cele mai mici numere suprareale, o secvenţă goală care nu este formată din nimic. Aceasta se consemnează cu un 0, fiind punctul de pornire a ceea ce matematicianul Martin Kruskal numeşte arborele numărului binar (vezi diagrama).

Sus, în dreapta lui 0, unu apoi o singură săgeată îndreptată în sus, ↑. Aceasta reprezintă cel mai simplu număr suprareal mai mare decît zero. Regulile suprarealului aritmetic dovedesc că, această simplă săgeată este reprezentarea suprareală a numărului ordinar 1. În partea din dreapta jos a lui 0, unu are o săgeată îndreptată în jos, ceea ce reprezintă cel mai simplu număr suprareal, egal cu –1.

Şi de aici înainte, acest proces de ramificare continuă, formînd „arborele binar" care-i dă numele. În partea de sus din dreapta a acestei unice săgeţi îndreptate în sus, este desenat numărul suprareal constînd din două săgeţi îndreptate în sus: care reprezintă numărul 2. În partea de jos din dreapta, numărul suprareal este format, totuşi, dintr-o săgeată îndreptată în sus şi o săgeată îndreptată în jos ↑↓. Ce înseamnă asta? Lămurirea acestor semne este primul exerciţiu de decodare a notării cu săgeţi.

Regula de bază este că fiecare săgeată ce se adaugă la un număr suprareal spune ceva în plus despre el. De exemplu, dacă porneşte cu o săgeată

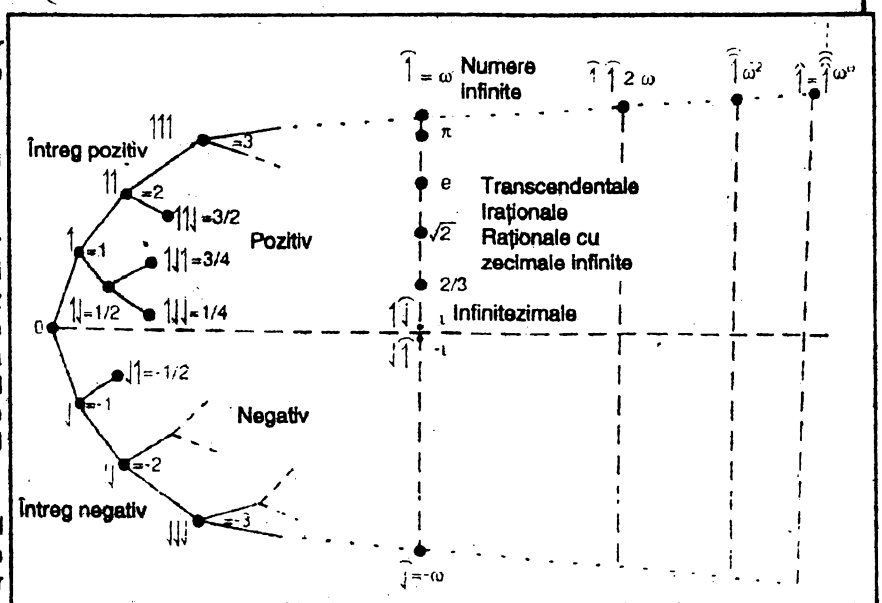

îndreptată în sus, ceea ce înseamnă că numărul suprareal este pozitiv; o săgeată iniţială îndreptată în jos, înseamnă că este negativ. După aceea, descrierea făcută cu ajutorul săgeţilor care indică modificările numerelor suprareale decurge în „cel mai simplu" mod posibil, prin săgeţi îndreptate în sus care înseamnă că numărul este mai mare şi în jos, indicînd că este mai mic.

Astfel, două săgeţi îndreptate în sus, ↑↑ definesc cel mai simplu număr suprareal pozitiv mai mare decît 1, echivalent numărului ordinar 2. Tot aşa, două săgeţi îndreptate în jos ↓↓ reprezintă cel mai simplu număr suprareal negativ mai mic decît –1, cu alte cuvinte –2. Evident, toate numerele suprareale formate dintr-un număr finit de săgeţi îndreptate în sus reprezintă integrale pozitive, în timp ce acelea formate dintr-un număr finit de săgeţi îndreptate în jos sînt integrale negative.

Deci, ce înseamnă ↑↓? Săgeata de la început, îndreptată în sus înseamnă că numărul suprareal este pozitiv, iar săgeata îndreptată în jos care urmează înseamnă că acest cel mai simplu număr suprareal este pozitiv, dar este mai mic decît 1. Acestea fiind date ajungem la 0, cea mai naturală alegere se află exact la jumătatea drumului între 1 şi 0, adică 1/2, şi aceasta urmează după regulile aritmeticii suprareale. De asemenea, ↑↓ este echivalentul lui -1/2, iar ↑↓↓ reprezintă 1/4. Deci, orice număr raţional are o reprezentare de acest gen făcută cu săgeţi.

Numerele iraţionale ca $\sqrt{2}$; transcedentale ca π, ca şi numerele infinite sînt prinse în înlănţuire cu ajutorul secvenţelor de săgeţi care merg la infinit. De exemplu ↑↑↑... care se scrie $\uparrow$, reprezintă numerele infinite deosebit de mari ca ω, în timp ce ↑↓ reprezintă infinitezimalele mai mici decît ι.

Toate aceste săgeți de cele două tipuri sînt așezate pe o linie verticală care leagă ω de – ω marcînd un fel de graniță. Toate numerele reale „familiare" stau pe undeva pe sau în stînga acestei linii de demarcație.

Dar domeniul numerelor suprareale nu se termină acolo. În dreapta liniei se află unele concepte bizare ca ω^{ω} ($\overrightarrow{\uparrow}$) sau $\omega^{\omega^{\omega}}$ ($\hat{\uparrow}$) numerele suprareale mai mari decît infinitul.

DINCOLO DE REALITATE

Noua familie de numere a lui Conway le include pe toate acestea, și încă multe altele, ca numerele infinite. Această uriașă extindere l-a făcut pe Knuth să le boteze numere „suprareale" de la „sur", din franceză, care înseamnă „deasupra", și „real".

În ciuda surprinzător de multelor categorii ale lor, numerele suprareale sînt simple fragmente ale noțiunii fundamentale ale opțiunii binare: da/nu, în afară/înăuntru. Această catracteristică se reflectă în invenția lui Kruskal printr-un set de simboluri ușor de mînuit care face posibilă scrierea lor. Deoarece numerele suprareale cuprind mult mai mult decît ceea ce reprezintă 1 2 3 , este clar că simbolurile numerice convenționale nu mai sînt suficiente. Soluția lui Kruskal a fost notarea cu așa-zisele săgeți. Astfel, un număr suprareal este format dintr-o combinație de săgeți îndreptate în sus sau în jos, reprezentînd noțiunea de „mai mare" sau „mai mic". Direcția primei săgeți indică dacă numărul suprareal este mai mare sau mai mic decît zero, următoarele săgeți „definesc mai bine", pur și simplu, numărul suprareal. (vezi: Cum se procedează cu numerele suprareale). Doar prin folosirea săgeților specifice și urmînd cîteva reguli, este posibilă convertirea mai multor feluri de numere diferite în numere suprareale.

Acest lucru este destul de surprinzător în sine. Chiar și pentru matematicieni, numerele reale obișnuite sînt privite ca un sistem perfect și complet care nu poate fi extins fără să producă tulburări. Numerele suprareale - care nu au nici un alt semn distinctiv în afara acestei opțiuni binare de săgeți - dovedesc că, totuși, numerele reale pot fi extinse în mod natural și real.

„Există ceva natural și inevitabil în ele care le silește să facă aceasta cu adevărat, spune Kruskal. Numerele obișnuite sînt foarte uzuale, dar la baza lor au o structură foarte complicată. Numerele suprareale sînt, atît din punct de vedere logic, matematic cît și estetic, mai bune". El menționează ce se întîmplă atunci cînd li se aplică operațiunile matematice obișnuite ale numerelor naturale aparent „fundamentale" 1, 2, 3 etc. Dacă le aduni unele cu celelalte, totul este în regulă, dar ce se întîmplă dacă vrei să scazi 3 din 2? Nu poți: numerele naturale trebuie să fie extinse în întregi care le cuprind pe toate, atît numerele zero cît și numerele întregi negative. Dacă vei încerca să împarți 2 la 3 te vei afla din nou în dificultate, de acestă dată trebuind să introduci numerele „raționale", care pot fi exprimate prin fracții. „Cu numerele suprareale se poate face adunarea și înmulțirea, producînd numere reale și mai mult decît atît, fără toate aceste probleme", spune Kruskal.

Ele permit pentru prima dată, se pare, să se dea răspuns la unele probleme imposibile. De exemplu, pentru mulți oameni, infinitul pare un concept extrem de vag. Matematicienii s-au străduit din greu să-l facă mai precis, iar acum sînt cunoscute mai multe feluri de infinit. De exemplu, ei vorbesc despre numerele naturale ca fiind o familie cu ω membri, unde ω este „ cel mai mic" infinit. Numerele reale formează o familie ceva mai mare și au infinitul lor propriu, dar în afară de acestea două mai există încă multe alte infinituri.

Dar chiar și pentru matematicieni, infinițiile pun probleme. De exemplu, pare lipsit de sens să ne întrebăm dacă ω este par sau chiar cum poate fi stabilit atît de exact ceva mai mare decît orice număr pe care-l putem vizualiza?

Pentru prima dată, aritmetica suprareală poate da un răspuns la aceste întrebări. În notarea cu săgeți, ω este ↑ în timp ce ω/2 este ↑↓, o secvență care denotă că e un număr întreg, după regulile aritmeticii suprareale. Aceasta însemnînd că ω însuși trebuie să fie exact divizibil cu 2.

Abilitatea de a face lucruri inteligente cu infinitul îi poate încînta pe matematicieni, dar cum pot numerele suprareale să-i ajute pe oamenii de știință? Din moment ce proprietățile lor sînt încă în curs de explorare și dezvoltare, Kruskal spune că este greu să se facă previziuni. Totuși, s-a făcut oarecare lumină în acest domeniu.

Funcțiile matematice sînt inima științei; o cantitate, y, care depinde de o alta, x. Una din problemele care se ridică adesea în fizica teoretică este cum să cuantifici cît de repede crește o funcție cînd x tinde spre infinit. Dacă funcția crește ca o putere a lui x, să zicem x^2, numărul natural pentru acest „index de creștere" este puterea lui x, în acest caz 2. Dar ce se întîmplă dacă funcția este e la x, al cărui procent de creștere spre infinit este mai mare decît orice putere finită a lui x? Teoria suprarealului permite ca unele cazuri de dificultate să fie puse pe picior de egalitate cu celelalte. În cazul lui e^x, de exemplu, este sugerat un index de creștere al ω în timp ce log x se îndreaptă spre un index al lui t, un număr suprareal infinitezimal de mic. Asemenea rezultate le oferă teoreticienilor o bază solidă de comparație între comportamentul unei funcții cu acela al alteia.

CREȘTEREA COMPLEXITĂȚII

Numerele suprareale par a-i putea ajuta pe teoreticieni să atace și problema seriilor divergente și a integralelor, care au produs veșnic dureri de cap. Cînd atacă întrebări ca forțele fundamentale ale universului, teoreticienii pornesc de obicei de la o situație simplă la care adaugă treptat situații mai compexe ca „perturbații". Rezultatul este o serie infinită de termeni formați din cazuri simple continuate cu un șuvoi fără sfîrșit de termeni care urmează și care conduc la nivelele progresive ale compexității. Teoreticienii se referă doar la primii cîțiva termeni ai materiei reale, în așa fel încît toți ceilalți pot fi înlăturați ca nesemnificativi. Dar de cele mai multe ori, seriile sînt divergente, în așa fel încît extra-termenii sînt mult mai importanți decît cei cîțiva de la început.

După părerea lui Kruskal, aceste probleme pot dispărea dacă teoreticienii vor folosi numerele infinitezimale, numere mai mici decît orice număr real imaginabil. O serie care include asemenea numere poate fi împiedicată să devieze în mod esențial, pentru că numerele infinitezimale sînt atît de mici încît „curăță" orice tendință pe care o poate avea o serie, de a se îndepărta spre infinit. „Numerele suprareale ne dau posibilitatea de a lucra cu numere infinitezimale și cu seriile divergente, afirmă Kruskal. Integralele divergente, alt coșmar al fizicii teoretice, pot fi depășite prin tratarea în domeniul numerelor suprareale.

Cu un asemenea potențial de rezolvare a problemelor de lungă-durată, ne-am putea aștepta ca teoreticienii să se fi grăbit să folosească numerele suprareale. Dar nici gînd să fie așa. Puțini matematicieni au găsit de cuviință să aplice numerele suprareale asemenea lui Kruskal, care admite că pînă și lui Conway i-a trebuit mult pînă să le aplice și altor subiecte. Oamenii par interesați de ele în mod general, dar nimeni nu se grăbește să le folosească, observă Kruskal, e greu să-i faci pe alții să le ia în serios".

Unul dintre motive este faptul că asupra teoriei numerelor suprareale planează un nor. Deși ele permit multe operații matematice obișnuite ca adunarea, ridicarea la putere și scoaterea de logaritmi, se dovedește a fi greu să integrezi cu numerele suprareale - să aduni infinite cantități infinit de mici și să obții rezultate sensibile. Fără integrare; numerele suprareale pierd mult din interesul lor în domeniul fizicii, care se bazează, în mare, pe această operație matematică.

Ca și baza incomodă a dimensiunilor mici din domeniul suprarealului. Integrarea convențională are loc în domeniul numerelor reale, care nu conțin surprize neplăcute. Dar marea anvergură a numerelor suprareale comportă și un număr de „găuri", care ciuruiesc domeniul suprarealului.

Una dintre ele, de exemplu, se află la frontiera dintre numerele finite și cele infinite, în timp ce alta desparte numerele finite de cele infinitezimal de mici. Pînă cînd matematicienii nu vor găsi o cale de a trece peste aceste spații goale, integrarea va rămîne o problemă pentru numerele suprareale.

Dar mai sînt și alte motive pentru care numerele suprareale sînt înțepenite în ipohondria științifică. Istoria dovedește că oricine încearcă să introducă noi tipuri de numere se poate aștepta ca descoperirea științifică să fie denigrată și respinsă înainte de a fi acceptată. Matematicianul Ian Stewart de la Universitatea Warwick, afirma că, un exemplu clasic în acest sens îl constituie numerele iraționale, care au produs consternare în rîndul grecilor antici. Ei s-au trezit într-o bună zi că au descoperit că numerele ordinale, raționale, nu se mai potriveau - cînd au desoperit lungimea diagonalei pătratului. Cum se întîmplă de obicei în asemenea cazuri descoperirea i-a extaziat, dar fiecare spera că aceasta va trece".

Stewart nu-și închipuie că numerele suprareale vor trece. „Pentru ei a fi important înseamnă a produce rapid bani - dar cît de important, sau pentru cît timp nu pot spune. Principala atracție de acum pentru ei este că îi au pe Martin Kruskal în spatele lor".

Kruskal însuși a fost atras de poveste și de modul în care niște idei „trăsnite" ca $\sqrt{-1}$ sau numerele mai mici decît cea mai mică fracție au devenit unelte standard în știință. „Mi-e greu să-mi imaginez ce aplicații ar putea avea o structură matematică de genul celei suprareale, afirmă el, dar mi-ar place să văd cît mai mulți oameni lucrînd cu ea - sînt multe de făcut".

Material obținut la WorldCon '95
prin bunăvoința domnului Jonathan Cowie.

Traducere – KAB

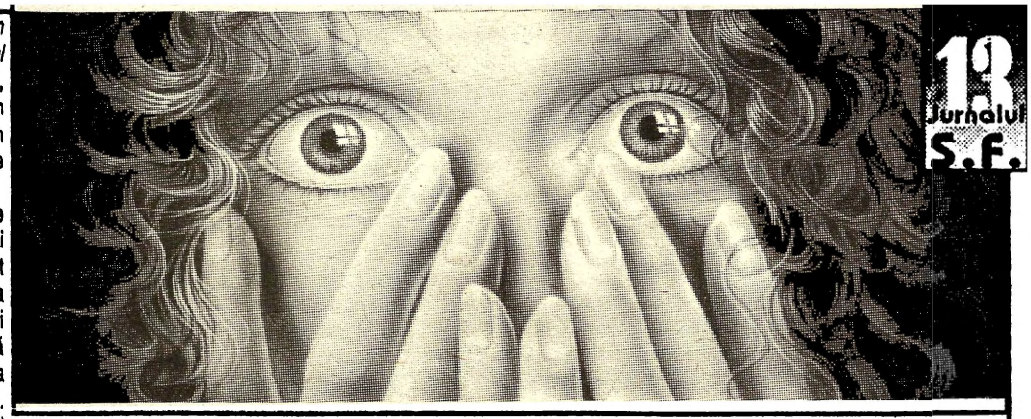

Incursiune în ISTORIA LITERATURII HORROR

Rubinul cu şapte stele

După *Dracula, The Jewel of Seven Stars* (1903)/ trad. rom. *Rubinul cu şapte stele*, Artemis, Bucureşti, 1992, este romanul cel mai cunoscut al lui Bram Stoker. Şi, pentru că n-am făcut-o atunci cînd am discutat pe scurt *Dracula*, să punctăm cîteva date bibliografice ale scriitorului irlandez.

Abraham (Bram) Stoker s-a născut în Dublin pe 8 noiembrie 1847, al treilea din cei şapte copii ai lui Abraham şi Charlotte. Fire bolnăvicioasă, a fost ţinut în pat în primii şapte ani de viaţă, fapt care i-a permis să cunoască în profunzime legendele şi miturile irlandeze. Urmează apoi o şcoală particulară a reverendului Woods; este admis la *Trinity College Dublin* unde studiază matematica. Se angajează ca funcţionar la *Dublin Castle*, îşi continuă studiile (obţinînd un *Master of Arts)* şi lucrează la *Societatea istorică din Dublin*. Aici îi cunoşte pe Sir William şi Lady Wilde (părinţii lui Oscar Wilde), ambii specialişti recunoscuţi în folclorul irlandez; Sir William era şi un renumit egiptolog, discuţiile dintre cei doi reprezentînd un punct de plecare pentru viitorul roman *Rubinul cu şapte stele*. Bram devine critic dramatic pentru *Dublin Evening Mail* şi începe să scrie, publicînd în 1872 fantezia *The Crystal Cup*; în 1875 apare *The Chain of Destiny*, un text bazat pe coşmaruri şi fantome. În această perioadă îl cunoaşte pe marele actor Henry Irving, căruia îi va deveni prieten apropiat, manager şi secretar particular. Se căsătoreşte cu Florence Balcombe şi se stabileşte în Chelsea, apoi în Londra, unde va publica în 1881 o culegere de povestiri stranii, intitulată *Under The Sunset*, de fapt o serie de alegorii despre o ţară îndepărtată şi misterioasă; temele povestirilor sînt dragostea familială, diviziunea lumii între bine şi rău, triumful inevitabil al binelui, graniţa misterioasă dintre viaţă şi moarte, pedepsele cumplite pe care le suferă cei ce păcătuiesc.

Urmează o serie de turnee în America împreună cu compania lui Irving, rezultatul călătoriei fiind volumul *A Glimpse of America*. În 1890, Bram scrie primul său roman romantic, *The Snake's Pass* , al cărui erou este un tînăr englez plecat în căutarea unei comori pierdute.

Tot în această perioadă începe documentarea pentru ceea ce avea să devină capodopera sa, *Dracula*, publicată în 1897. Între timp scrie nuvele (*The Man From Shorrox, Crooken Sands, The Burial of the Rats, The Squaw/Pisica neagră*, în F&SF Magazin, Iaşi, nr. 2, 1995), romane (*The Watter's Mou, 1894, The Shoulder of Shasta, 1895, The Mystery of the Sea, 1902)*. Moartea lui Irving îl afectează puternic, atît sentimental cît şi financiar. În 1905 apare *The Man*, în 1906 *Personal Reminiscences of Henry Irving* , urmate de romanul *Dady Athlyne*, culegerea *Snowbound* (ambele 1908), studiul *Famous Impostors* (1910), romanele de factură supranaturală *The Lady of the Shround* (1909) şi *The Lair of the White Worm* (1911) - ecranizat de Ken Russell, 1988 - ultimul bazat pe vechea legendă egipteană referitoare la şerpii/viermii uriaşi care dominau odinioară lumea. În acest roman plin de stranii halucinaţii sexuale, Bram Stoker reînvie unul din aceşti viermi, îi dă o formă umană, feminină, şi îl adăposteşte într-o peşteră subterană. E ultimul său roman antum (o culegere alcătuită de soţia sa, intitulată *Dracula's Guest And Other Weird Stories*, a apărut în 1914) pentru că va înceta din viaţă la Londra pe 20 aprilie 1912, rămînînd în istoria literaturii (nu horror) prin capodopera sa *Dracula*, capul de serie a miilor de volume ce imortalizează mitul vampirului.

Rubinul cu şapte stele este un roman ce tratează tema imortalităţii şi a reîncarnării prin mijloace supranaturale şi înfricoşătoare, un roman în care eroina, Margaret Trelawny, ajunge să fie treptat stăpînită de Tera, o străveche regină egipteană, a cărei mumie fusese adusă în casa de la Londra de către tatăl ei, Abel, un pasionat arheolog. Naratorul întregii povestiri este avocatul Malcolm Ross, tehnica folosită fiind aproape aceeaşi ca şi în *Dracula*. Pentru a da veridicitatea acţiunii, autorul apelează la o varietate de ritualuri magice bazate pe o serie de obiecte găsite în mormîntul reginei, mormînt descoperit cu cîteva sute de ani în urmă de olandezul Van Huyn, în zona numită Valea Vrăjitorului.

Inscripţia de pe stela funerară relevă identitatea misterioasei mumii: „Tera, Regină a celor două Egipturi, fiică a lui Antef, Monarh al Nordului şi al Sudului, Fiica Soarelui, Regină a Diademelor" (ed. rom., p. 110). Tera, cunoscătoare a tuturor secretelor vechilor egipteni - incusiv a magiei negre - îşi pregătise cu mare grijă reîncarnarea , ce avea să se producă, după mai mult de patruzeci de secole de la coborîrea ei în mormîntul săpat în stînca din Valea Vrăjitorului. Reîncarnarea urma să fie realizată cu ajutorul unui Sipet Magic (deschis printr-un mijloc neobişnuit: lumina emanată de şapte lămpi speciale în care ardea ulei de cedru) şi a marelui rubin tăiat în formă de scarabeu pe care fuseseră săpate hieroglife şi şapte steluţe dispuse în aşa fel încît să reproducă exact desenul constelaţiei Carului Mare. Trebuie remarcată importanţa deosebită a cifrei şapte: şapte lămpi, şapte steluţe, şapte degete la mîna retezată a mumiei, şapte gheare ale pisicii (de fapt o felină de talie mare) mumificate aflate lîngă regină în sarcofag, reîncarnarea fusese stabilită pentru cea de-a şaptea zi a lunii aflată sub influenţa lui Ra, Zeul Soare. De altfel se ştie că cifra şapte are o importanţă deosebită în foarte multe civilizaţii. La egipteni ea era un simbol al vieţii veşnice; fiecare fază lunară dura şapte zile, cele patru faze alcătuind ciclul lunar. Cifra şapte indică sensul unei schimbări, a unei reînnoiri de obicei pozitive, fiind numărul unei totalităţi în mişcare, a unei totalităţi dinamice aşa cum trebuia să fi fost şi regina Tera înainte de moartea ei clinică. Şi, totuşi, cine să fi fost această regină egipteană?

Dacă ne-am gîndi la minuţiozitatea cu care Stoker şi-a pregătit romanul *Dracula* (notele vîndute la licitaţie se află acum la Philadelphia), este foarte posibil ca acelaşi lucru să se fi întîmplat şi în cazul romanului în discuţie, ştiindu-se interesul scriitorului pentru ocult şi supranatural. Totuşi, notele respective nu au fost descoperite nici pînă astăzi. Aşa cum arată Richard Dalby în *Horror: 100 Best Books*, ed. Stephen Kim Newman, Hodder & Stoughton, London, 1992, p. 83, singurul personaj istoric care se apropie oarecum de descrierea făcută de Stoker Terei, este Sebekneferu, cunoscută şi sub numele Sobknofru, fiica faraonului Amenemhat III. Ea devine regină, conducînd singură Egiptul după moartea fratelui ei, în ultimii ani ai celei de-a douăsprezecea dinastii. În mod straniu, Stoker o descrie pe Tera ca reprezentantă a celei de-a unsprezecea dinastii (ed. rom. p. 112), copil unic al lui Antef; singura problemă este că, pe vremea acelei dinastii, au fost mai mulţi faraoni cu numele de Antef, cu perioade de viaţă nu prea bine stabilite (cel puţin în epoca în care a trăit Stoker) şi cu firi la fel de dure. În acest context nu trebuie să ne uimească întîmplările stranii şi cumplite în roman; în ediţia sa princeps, finalul era unul teribil, apocaliptic chiar - ca urmare a *experimentului* lui Trelawny, nu supravieţuieşte decît Ross, cu scopul net de a-şi face publice întîmplările. La a doua ediţie, editorul a insistat asupra schimbării complete a finalului şi a omiterii unui întreg capitol (e vorba de capitolul XVI, intitulat *Powers - Old And New/Puteri vechi şi noi)*; astfel s-a ajuns în finalul pe care îl cunosc cititorii de astăzi: supravieţuiesc toţi cei care au luat parte la *experimentul* reîncarnării reginei Tera, iar ca un happy-ending necesar, Ross se căsătoreşte cu Margaret Trelawny; e un final ce intră oarecum în contradicţie cu atmosfera generală a cărţii, dar se pare că, şi în trecut, nu numai în zilele noastre, autorii trebuiau să facă unele concesii gustului public.

Tema principală a romanului lui Stoker - poate unul din cele mai bune ce tratează reîncarnarea unei mumii egiptene - a fost reluată de o serie de scriitori printre care amintim pe John Grant (*The Winged Pharaon,*1937, trad. rom. *Faraonul înaripat* , Ulise, Bucureşti, 1995) şi pe R. Chetwynd-Hayes. De fapt, în ultimul caz, este vorba de o novelizare a filmului *The Awakening* (1980), regie Mike Newell, cu Charlton Heston, Susannah York, Jill Townsend, Stephanie Zimbalist, film inspirat (nu prea fidel) de romanul lui Stoker. Alte adaptări cinematografice ale *Rubinului cu şapte stele* au fost *Curse of the Mummy* (1970) cu Isobel Black în realitate un film T.V. dintr-o serie intitulată *Mystery And Imagination*) şi *Blood From The Mummy's Tomb* (1971), producător Hammer Films, regie Seth Holt, Michael Carreras, cu Valerie Leon, Andrew Keir şi George Coulouris.

FLORIN MIRCEA TUDOR

1. Camera oglinzilor

Cînd am acceptat să particip la experimentul „Cubul alb", n-am făcut-o nici din prietenie, nici din convingere, iar acum, chiar dacă mi s-ar ivi ocazia, tot nu i-aș putea mărturisi lui Yryss că întîmplarea le aranjase pe toate, că doar cu o săptămînă înainte fusese aniversarea mea iar printre cadouri se afla un cub Rubick, și că fețele lui frumos colorate, după ce l-am amestecat, n-am mai fost în stare să le reconstitui. El n-avea de unde să știe că eram deja implicat într-un cub, chiar dacă era altul...

Ceea ce m-a convins în explicația lui fusese tocmai simetria pe care eu o spărsesem și n-o mai regăseam. Îmi amintesc perfect cuvintele cu care-și începuse peroarația:

– „Chiar dacă ești un locuitor al Exteriorului, forma unui cub îți este desigur familiară. O știu pînă și nevăzătorii, ca pe o noțiune imaginată din instinct, apoi pipăită din necesitate, iar în cele din urmă abandonată pentru o alta: *sfera*.

Ea este perfecțiunea lor, a noastră rămîne *cubul*.

Avînd, deci, codificată reprezentarea lui, oricînd ai putea reconstrui forma, multiplicînd un unghi și o suprafață: descoperi astfel simetria și echilibrul, realizezi proporția prin coordonare, stăpînești contradicția. Străbați cu melancolie drumul utopic al filosofilor care decretează *conceptul de egalitate* ".

Era întocmai ceea ce căutam.

Cînd experimentul s-a terminat am început să-i spun ceea ce descoperisem eu:

– Conceptele la care te refereai tu, cînd mi l-ai descris, erau perfecte, dinafară. N-ai pomenit, însă, nimic despre regăsirea de sine în echilibrul presupus, despre armonia presupusă, la rîndul ei, în proporții, sau despre posibila unicitate dobîndită prin stăpînirea contradicției. Te întreb, ca prieten, Yryss, te-ai gîndit măcar un moment și la raportul uman sau numai la variabilele teoretice?

– Mă mir că nici acum, după ce ai parcurs experimentul, tot nu poți înțelege că scopul lui fusese tocmai stabilirea cu exactitate a raportului: uman, deci imperfect, cu însăși perfecțiunea, chiar dacă era creată artificial.

– Ar fi trebuit să mă bucur. Asta însă nu clarifică experiența mea. Era un parametru care, ca explorator uman, îl aveam - cel mai important parametru dealtfel - dar de care nu m-am mai putut servi în interior pînă a apărut... fisura. Presupun că tu îl eliminaseși tocmai prin concepția perfecțiunii. Unde e atunci elementul uman în sine, nu neapărat ca sens în cadrul experimentului?

– Ai uitat să specifici tocmai parametrul, interveni el.

– E simplu: *opțiunea*.

Ultimul meu cuvînt a lăsat loc tăcerii.

– Ca să mă fac mai bine înțeles - am încercat să îl ajut - sînt nevoit să revin în timp la episodul Alissyia. Îți amintești că venise cu noi pe Pămînturile Roșii în căutare de *vulgi*. Fusesem la un pas de a vedea ce poate fi dincolo de moarte, dar dintre noi trei ea a fost singura care-a avut curajul - sau interesul? - să intre în «camera oglinzilor». Poate că ne iubea pe amîndoi?

Îți aduci aminte ce ne-a mărturisit, după ce *vulgii* imberbi au adus-o dintr-o altă parte, în locul unde rămăsesem să o așteptăm?

Din momentul cînd m-am văzut multiplicată, uluirea m-a urmărit în fiecare gest care-l făceam. Știam că sînt deodată peste tot în spațiul acela, chiar dacă nu mă puteam vedea decît într-un singur loc odată. Nu-mi rămînea altceva de facut decît să mă caut pe mine însămi în sutele de mii de imagini care erau tot atîtea sute de mii de Alissyii. Nu erau frînturi de caracter din personalitatea mea, eram de fiecare dată eu, dar alta, cea pe care puteam s-o *reproduc mental prin simpla rearanjare a celor neștiute din mine!*.

„Poate trecuse în alt spațiu, paralel. Sau în mai multe...", am gîndit atunci. Apoi, nemaiștiind pe care din Alissyii am scos-o din camera oglinzilor, am încetat s-o mai iubim, de teamă de-a nu face dragoste cu propria-i negație.

– Doar tu ai încetat s-o mai iubești! mi-a replicat Yryss.

2. Experimentul «Cubul Alb» (raport)

Acum vei înțelege mai bine de ce cubul dinăuntru cărula am evadat este veșnic alb. (În treacăt fie spus, eu, așa cum mă cunoști, nu m-am putut împiedica să nu trișez - cînd am început explorarea - deci, am adus cu mine o cutie cu crete colorate...) Acolo dimensiunea a patra nu exista fizic, ea rămîne doar în

VAL ANTIN

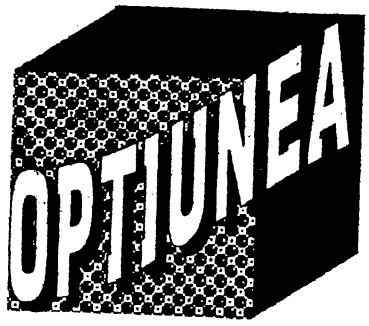

gîndurile tale ca o amintire. Și, te asigur, oricine o va căuta încontinuu.

Ceea ce nu pot să-ți explic este cum se pătrunde în acel spațiu alb al formulelor tale. Doar un lucru îl știu: metoda nu poate fi decît individuală, iar ea se află în inconștientul fiecărui subiect...

Cînd ajungi, sentimentul de izolare te copleșește pentru că tu însuți nu mai ai nici o posibilitate de comunicare. Există doi - să le spunem - perceptori, care-ți asigură supraviețuirea ținînd regulat legătura cu Exteriorul. Ai mei erau căprui și înfundați în orbite după repetatele treceri prin cele patru anotimpuri dinafara Cubului. Al cincilea anotimp este înăuntru, conceput - presupun - special pentru acest experiment.

Fără nume. Fără An Nou.

Cutia cu crete colorate (dacă o ai) poate fi în oricare din cele opt colțuri, în nici un caz pe laturi, pentru că acolo este spațiu alb.

L-am numit „spațiul evadărilor", deși - precum vei vedea - încercările mele eșuau continuu. Te pot asigura că am făcut-o de nenumărate ori, numai că întotdeauna cînd desenam o ușă pe una din suprafețe, cei doi perceptori interveneau prompt, ștergînd-o cu buretele.

În spațiul acesta tridimensional n-ai cum să le înșeli vigilența pentru că - nefiind nici zi, nici noapte - nici pleoapele nu se închid. Rămîi neputincios pînă uiți. Apoi desenezi o altă ușă pe care ei o șterg, păstrînd interiorul Cubului la albul standard destinat supraviețuirii. Oricum, ideea de a găsi o breșă în perfecțiunea acestei gîndiri va rămîne singurul sens al existenței oricui. Și va avea tendința să se materializeze. A mea s-a concretizat în Arici, unul aidoma celor din Exterior, doar că era creația gîndului meu. Nu, însă și opțiunea, precum îți poți da seama... Parametrul acesta îmi lipsea: Yryss!

Dacă vei încerca să speculezi posibilitatea unor interferențe în cadrul experimentului te pot asigura că greșești. Legătura cu Exteriorul o țineau doar Stalm și Orm - cei doi perceptori - printr-un procedeu asemănător metabolismului. E adevărat că, orientîndu-mă după fructele de la desert, puteam ști cu exactitate ce anotimp era în afara Cubului. Nesemnificativ, totuși. Preocuparea mea primordială era să pot desena ușa. Să ajung s-o desenez în întregime pentru a o putea deschide!

În al cincilea anotimp noțiunea de mișcare, de însușire a evenimentelor, devine, practic, metaforică. E ca o moarte continuă, dar conștientă și tocmai această stare de conștiență poate ordona gîndurile, evenimentele produse concomitent.

Au început, deci, dispariițiile Ariciului din spațiul Cubului Alb, devenind apoi tot mai dese și îndelungate, pînă ce nu s-au mai întors. La început am presupus că ducea o viață dublă, sau chiar paralelă și, prin urmare, m-am concentrat să descopăr această altă lume a lui, în care evada și în care rămăsese.

După multe încercări am ajuns s-o intuiesc, chiar să pot înțelege viața lui de dincolo, dar n-am putut să mă transfer în ea, pentru că eu nu eram o creație mentală, ca el. Faptul cel mai ciudat este că și locul retragerii lui forma tot un spațiu închis, dar mai puțin perfect, un poliedru. Evident, ALB.

Am început să comunic printr-un sistem introspectiv cu Ariciul, imaginile captate de ochii lui mici și ageri formîndu-se pe retina mea și parcurgînd astfel toate cotloanele celuilalt spațiu fără să fi intrat vreodată în el. L-am denumit simplu „camera albă", pe motiv că n-am aflat cui îi aparținea. Aproape că uitasem de practica desenului și poate că tocmai prin șiretlicul acesta involuntar am redus vigilența perceptorilor. Cînd mi-am dat seama, am imaginat combinarea celor două activități. Prin comunicare degajăm suficientă energie negativă perturbantă (mai ales pentru Stalm.care devenea sașiu), așa că puteam să-mi creez răgazul necesar pentru a termina ușa obsesiilor mele.

Începusem. Concentrarea mea tindea să atingă paroxismul cînd a apărut din nou Ariciul. L-am simțit. Nu era ca de obicei. Apăruse ca un spectru al propriului său contur, altfel zis o imagine a *mediului bioelectric proximal*, cum ai numit-o tu. Prostii! Era fantoma lui, doar că nu-mi dădusem eu seama. Îi observasem, în schimb, ostilitatea, iar comunicarea s-a întrerupt din acel moment cînd tocmai mă pregăteam să desenez o clanță pe ușa deja terminată.

Instinctiv am aruncat creta din mînă ca să alerg după el. Din colț în colț, pe o traiectorie lineară ce urmărea îmbinarea fețelor Cubului. Simțeam că trebuie să-l prind, să-l am, să-l păstrez cu orice preț!

Eram deja asudat cînd am reușit să-l strîng în palme. Mi-am tras răsuflarea într-o stare de beatitudine ce nu poate fi înțeleasă din Exterior. Apoi am desfăcut palmele cu grijă. Îmi amintesc - păstrînd încă senzația în timpane - că auzeam scîrțîitul strident al unei uși. De mai multe ori, deschizîndu-se și închizîndu-se la loc. M-am uitat de jur-împrejur: totul era imaculat și static, vedeam conturul ușii fără clanță și undeva, într-un colț, cretele îngrămădite. Iar palmele mele, goale!

Șîngereau, însă, pline cu țepi negri și lucioși.

Mă dureau îngrozitor. N-am fost în stare nici măcar să strîng între degete creta aceea argintie pentru a desena clanța, am pus doar mîna dreaptă pe locul unde ar fi trebuit să fie și am apăsat. Am izbit-o cu umărul. Auzeam același sunet strident de balamale neunse...

Apoi negura.

Cînd mi-am revenit, Stalm și Orm asudau din greu încercînd să redea Cubului albul imaculat dintotdeauna. Creta era absorbită instantaneu și complet de bureții lor profesionali. Numai urma mîinii mele însîngerate se încăpățîna să rămînă la nouăzeci

de centimetri de la îmbinarea a două fațete.

Ei bine, pata aceea de sînge n-a putut fi ștearsă nici cu secreţiile lor lacrimogene, nici cu substanţe chimice corozive. Acestea însă au străpuns materialul din care era confecţionat Cubul lăsînd să patrundă cele patru anotimpuri din Exterior. Şi timpul.

Acesta este raportul detaliat al experimentului tău, sau povestea evadării mele şi sfîrşitul lui prematur.

***

Cum, însă, anotimpurile acum se găsesc în ambele spaţii, îmi va trebui oarece timp ca să localizez exact unde mă aflu EU. Sînt sigur că nici tu nu ştii. Concluzii:

– Precum vezi, de-acum încolo va trebui să incluzi în formula ta şi cea de-a patra dimensiune şi să găseşti o necunoscută pentru pata roşie de sînge care, între timp, a devenit neagră. Ea a făcut ca una din laturi să nu mai fie identică celorlalte, iar simetria şi echilibrul să dispară. De aceea îţi propun un cub, de latură ZERO, unde să poţi fi, simultan, şi înăuntru şi înafară, evitînd accesul fantomelor din oricare altă Lume Paralelă.

Nu conta însă pe mine, eu mă retrag. În această călătorie vei pleca singur!

– Te retragi? Unde?

– Ca de obicei, în căutare de *vulgi*, pe Pămînturile Roşii.

Nu i-am spus, nici atunci, că voi lua cu mine cadoul acela, devenit imperfect în mîinile mele, şi care tot prin ele trebuia să regăsească laturile, fiecare de aceeaşi culoare.

3. *Chipul şi oglinda*

Yryss era pregătit. Ştia cum va fi momentul plecării şi cum va fi el în acel moment. Intrase cu amîndouă imaginile suprapuse în pîntecul inform al corpului străin care trebuia să-l transporte din viaţă înspre altceva. „Se va schimba doar sensul", gîndi „... şi dacă nu?" dacă va merge într-o cu totul altă direcţie? Ceea ce trebuia să i se întîmple acum nu se putea numi nici măcar experiment, ca în cazul cubului alb, unde avusese un cobai la îndemînă. Acum el însuşi era cel care urma să treacă prin moarte, cu condiţia să nu rămînă în ea. Tot un fel de cub cu latura zero, dar în zona neutră, dintre a fi sau a nu fi. Clipa obligatorie pentru a regăsi, pură, singurătatea nomadului din spaţiul fără timp, liniştea celui neurmărit, a celui ce se poate afla, din nou, acolo unde nu mai este niciuna dintre lumi în afară de a lui. Nu ştia dacă sufletul lui era cel care voia să plece urmînd un curs normal al vieţii, sau dacă doar executa o altă comandă, a unui alt Experimentator.

Instrumentele lui de lucru se reduceau la ceea ce putea găsi în el, deci doar la amintirile imponderabile strînse de ce-ar mai fi în stare să fure şi să ascundă în spatele frunţii în timpul măsurat care îi rămînea. Le va lua una cîte una şi la va împacheta în foiţe de magneziu colorat ca să le poată regăsi doar deschizînd ochii, după ce, în întunericul trecerii, ar fi fost inutilă culoarea ordonată de gîndurile lui.

– Deci ai plecat, transmite Automatul pe frecvenţa undelor alfa, în timp ce el plănuieşte.

"Ai plecat Yryss?...", răsună ecoul în pîntecul inform al corpului străin.

– Nu, încă nu! Mai sînt 13 femto-secunde. Am tot timpul să caut şi să culeg. Am tot timpul să iau!

Prima imagine e camera îngustă şi albă cu perdelele roase de şoarecii care sînt tot albi. Apar cînd el începe să meargă ajutîndu-se cu mîinile, plimbîndu-le pe blana lor moale, ridicîndu-se după fiecare atingere. Simte cu palma peretele, se cațără, se înalţă şi ajunge să cuprindă cu privirile întreaga podea. Se uită la puzderia de şoareci şi se miră cum de au putut să încapă atîţia în spaţiul acela strîmt, îngrădit, incomod, dar numai al lui.

Nu-i vrea, îi alungă, ştiind că dacă ei n-ar mai fi, ar putea crede că învăţase singur să meargă... Tălpile lui goale păşesc şi simt asperităţile urmelor de dinţi în podea. „Unde s-au dus, şoarecii albi?" Îi caută peste tot în camera îngustă şi nu-i vede. Nu-i poate vedea, cu ochii lui de copil, cum se cațără pe suflet...

Foiţa de magneziu e cărămizie. S-o ia?

– DA! transmite Automatul.

„11 femto-secunde" răsună ecoul în gîndurile lui.

– Mă voi duce, fii liniştit, mă voi duce...

Yryss repetă, vocea lui nu are ecou. Culoarea cărămizie nu e un zid. Acum ştie şi o dă la o parte. Doar mai demult - în timpul determinat al amintirii - crezuse că albul camerei era cel care îl împiedica să evadeze în spaţiu dinafară. Atunci a început să conceapă fiinţe asemănătoare lui şi a sfîrşit prin a se identifica lor. Apoi a imaginat oglinda şi i-a cunoscut pe *ceilalţi*, care, de fapt, nu erau acolo, în cameră, cu el. „Asta e lumea?" se întrebase. Nu se afla încă pe Pămînturile Roşii, deci camera lui nu putea fi camera oglinzilor Alissyiei... Le-a multiplicat şi le-a tapisat cu ele pereţii pentru a se regăsi pe sine în dimineţile cînd se trezea din somnul unde fuseseră cu toţii împreună, la un loc cu peştii, cu valurile, cu păsările... Somnul îi arăta o altă lume, cea pe care el nu putea s-o închipuie, dar care rămînea să destăinuie tot în sufletul lui.

Griul-argintiu al foiţei de magneziu are culoarea şi reflexele solzilor de peşte.

– Deci ai plecat, transmite Automatul.

„9 femto-secunde..." răsună ecoul.

Liniştea se transformă în sunet de paşi. Recunoaşte tălpile goale ale micuţei Nan Tip afundîndu-se în pămîntul afînat al plantaţiei cu arbuşti de ceai. Din frunzele lor, fără să-i spună măcar o vorbă, îi preparase *atunci* lichidul de culoarea scoarţei de pin, atît de limpede încît şi-a văzut chipul în el. Era cel al unui bărbat cu barba nerasă de două zile, cu expresia feţei stîncoasă, cu priviri hotărîte şi clare, imaginea bărbatului de reclamă scursă din dorinţele ei odată cu ceaiul, în ceaşcă. A simţit gustul amar pentru prima oară. A băut, iar micuţa Nan Tip a rămas lîngă el, de fiecare dată mai aproape, s-a contopit cu mîinile, apoi cu buzele, a alunecat pe pielea proaspătă şi a pătruns în gîndul lui ascuns de unde n-a mai plecat niciodată. El a continuat multă vreme încă să şi-o închipuie lasciv, ca un calmar ieşit din ocean pe plajă să îmbrăţişeze femeia adormită şi s-o ducă odată cu el în adîncuri, fără să ştie că ea era de mult înăuntrul lui, în suflet...

Foiţele de magneziu sclipesc. Ochii îl dor. Îi deschide şi împachetează. Ce culoare?

– Deci ai plecat, transmite automatul.

„7 femto-secunde. Culoare mov..."

Nu-i place. Despachetează. Preferă galbenul. Aruncă prima foiţă de magneziu şi caută. E amintirea de care nu se poate despărţi, iar în întuneric, culoarea ar străluci mai puternic decît argintiul. Nu i-a mai rămas mult timp, dar trebuie să o găsească!

„6 femto-secunde..., 5..."

E transpirat. Stropii de sudoare apar pe chipul bărbatului cu barba nerasă de două zile, cu expresia feţei stîncoasă, cu priviri hotărîte şi clare. Stropii au culoarea ceaiului de Ceylon, nu cea pe care o caută el.

Linişteşte-te, dragul meu. Eu sînt aici, lîngă tine. Am venit pentru a te păstra.

E vocea lui Nan Tip, nu ecoul corpului străin. E căldura corpului ei străbătîndu-i celulele, învăpăindu-i sîngele, topind promoroaca din suflet.

–Deci ai plecat, transmite Automatul.

– Unde să plec? urlă el, Nan Tip e vie, nu e amintire, nu o pot lua!

„În lumea care ţi-o ofer nu vei avea nevoie de femeie. Vei fi doar spirit, fără balastul imaginii de reclamă creat de sufletul tău pentru ea. Acolo nu va mai trebui să procreezi. Vei lăsa în urma ta imaginea concepută de tine, nu cea închipuită în amintiri. Din camera oglinzilor tale vei intra în cea adevărată, acolo unde a ajuns Alissiya. O iubeai, nu? Sau era numai dorinţă carnală? Acum veţi putea fi împreună. Ea a acceptat şi te-a înţeles: *Nan Tip a fost cadoul ei pentru tine*..., în lumea unde rămăseseşi. Era un fel de-a nu te părăsi...

Deci poţi să optezi", adăugă Experimentatorul.

„2 femto-secunde" răsună ecoul în gîndurile lui.

–Eşti pregătit? transmite Automatul.

Mai are timpul necesar să îşi aducă aminte că foiţa cărămizie de magneziu n-o folosise. Şoarecii albi erau liberi, iar el nu mai priveşte cu aceiaşi ochi de copil. Bărbatul îi vede cățărați pe sufletul lui, acolo sus, unde aveau cu ce să-şi astîmpere foamea. Vede şi gaura imensă pe care au ros-o în corpul străin în care el intrase cu două imagini suprapuse pentru clipa necesară *atunci*. Acum i se oferă dreptul de a alege. Nan Tip - Alissyia. „Chipul şi oglinda". Gîndul acesta concretizează în mintea lui o idee pe cît de ciudată pe atît de vicleană. Mai are oare timp să o materializeze.

„Ultima femto-secundă" răsună ecoul.

Ajunsese în zona neutră dintre a fi sau a nu fi.

Ideea este cu el. Îşi degajă întreaga energie de care era capabil ca să se desprindă de ea. Apoi, acum, optează.

–Deci ai plecat, va transmite Automatul, pe aceeaşi frecvenţă a undelor alfa, imperceptibile creierului uman cînd se află în plină activitate.

Bărbatul, cu barba nerasă de două zile, cu expresia feţei stîncoasă, cu priviri hotărîte şi clare, o strînge la piept pe Nan Tip şi stropii de pe chipul lui au culoarea ceaiului de Ceylon.

În jurul lor e tăcere.

– Pe tine cum te cheamă? îi şopteşte ea. Yryss va auzi, deodată cu Alissyia, transmisia pe frecvenţa undelor alfa, revărsîndu-se atunci, oglindă în oglindă.

Va fi cadoul lui.

EVENIMENTE

– au fost peste 40 de participanți reprezentînd cenacluri din: București, Buzău, Ploiești, Brăila, Galați, Tulcea, Focșani, Botoșani, Timișoara, Cluj, Baia Mare, Tg. Jiu, Alexandria, Chișinău, Craiova, Roman, Tg. Mureș, Piatra Neamț;

– *s-a lansat quazinul „Quasar", nr. 1/noiembrie*

– s-a anunțat apariția paginii SF „Virtual", coordonată de Florin Leoder Dănilă, în cotidianul *„Renașterea bănățeană"*;

– *s-a anunțat constituirea Asociației pentru Cultură SF și Științe Prospective Axis Mundi din Alexandria;*

– F. Brénaugat, reprezentantul Asociației Paralleles, *(6 Rue Branda 29 200 Brest Tel 98 44 82 41)*, prezent la manifestare, și-a anunțat disponibilitatea în a realiza un fanzin cu și despre sf-ul românesc;

– *În cadrul la TVR, duminica, o emisiune SF numită „Lumea de mîine"; va dura între 20–60 de minute înainte serialului Star Trek;*

– EUROCONUL de anul viitor va avea loc la Vilnius, Lituania (vom reveni);

– *s-au lansat numerele 1 și 2 ale primului periodic de SF din Basarabia „Magazin SF". În primul număr un interviu cu Liviu Radu;*

– din această săptămînă cotidianul *24 de ore* va avea 4 pagini de SF sub coordonarea lui Michael Haulică.

PĂRERI ALE ORGANIZATORILOR

Vlad Frînghiu – „Manifestarea și-a atins în general scopul - ne-am întîlnit și am mai stat de vorbă despre problemele noastre. Au participat și fani care vin mai rar la întîlniri, mă refer la C. T. Popescu, Răzvan Hariționovici, Alexandru Ungureanu, Dănuț Ungureanu și, nu în ultimul rînd la Alexandru Mironov. Alex,cum îi spunem noi.

Discuțiile au fost structurate pe cîteva probleme importante: „Mass-media și SF-ul" și „SF-ul și politica"; de fapt era vorba despre politica editorială, politica de presă și, de ce nu, politica scriitorului."

Lucian Merișca – „La concursul acestei ediție a <<Zilelor de toamnă Quasar>>, pentru că mi-e mai greu să le spun *IN MEMORIAM DAN MERIȘCA*, am primit mai puține texte, fiindcă l-am anunțat destul de tîrziu și fiindcă a fost un concurs tematic, ceea ce e mai rar la noi. Cu toate acestea multe din texte sînt bune, e drept nici unul foarte bun, dar multe texte bune și ale unor autori cunoscuți. Cert este faptul că au fost mult mai multe texte bune decît premii".

George Ceaușu – „Ținînd cont de faptul că am fost chiar în miezul evenimentelor îmi vine foarte greu să mă detașez de ele. În primul rînd am fost surprins de calitatea participanților, de personalitățile care au ținut să fie prezente la această comemorare.

Organizarea manifestării mi s-a părut dificilă, dar nu pentru că ar fi într-adevăr dificilă, ci fiindcă eu, ca și restul oamenilor care s-au ocupat de organizare, am lucrat benevol și pentru a obține fondurile necesare am pendulat între Casa Studențească, DJTS și alți 10-15 sponsori, care ar fi putut fi mai mulți, dacă ne-am fi corelat așa cum trebuie. *Ceea ce m-a uimit a fost faptul că se poate obține relativ ușor o sponsorizare pentru o activitate culturală.*

Una dintre dezbaterile care n-a reușit a fost *<<Dan Merișca - omul și opera>>*. Cineva a spus că ar fi chiar abuziv să spunem „omul și opera" fiindcă Dan a fost într-adevăr un OM, a fost acea personalitate fascinantă care i-a unit pe toți în jurul lui, dar că nu are operă. Dar, iată, noi sîntem aicii Noi sîntem opera lui. A venit un om din Alexandria, unul din Tulcea, unul din Satu Mare. Este o extraordinară reprezentare geografică! E incredibil, fiindcă, de regulă, n-am chemat de la cenaclurile tinere decît un singur om).

E incredibil faptul că tinerii respectă personalitățile, îi respectă pe cei care au valoare de simbol."

Radu Căpitanu – „Mă ocup de patru ani de organizare și am observat că oamenii vin pentru o idee, vin pentru continuitate a ceea ce a vrut să facă Dan, cu toate că mulți nu l-au cunoscut. Și din punctul de meu de vedere, ca simplu fan, e uimitor cum oamenii reușesc să-și mobilizeze toate resursele și să facă ceea ce Dan ar fi vrut să organizeze."

pagină realizată de
Adrian Bănuță

EI NU L-AU CUNOSCUT

Adrian Vlăsceanu (Focșani, 16 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Să particip la concursul de grafică.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Un mare scriitor, fratele lui Lucian Merișca.
– *Ai citit ceva de el?*
– I-am și folosit povestirile pentru BD.

Silviu Jurevski (Brăila, 19 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Să particip la expoziția de grafică, fiindcă Quasarul este o manifestare importantă, de la care eu, ca tînăr creator, nu puteam lipsi.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Pe Dan Merișca l-am cunoscut prin intermediul prozei *„Fotograful norilor"* o povestire scrisă în colaborare cu Lucian Merișca. Și el a rămas prin această povestire în inima mea. În plus i-am auzit pe toți cei din jurul meu spunînd că era cel mai mare animator al fandomului românesc.

Adina (Baia Mare, 16 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Am venit la festivalul Dan Merișca.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Un mare scriitor. Fratele lui Lucian Merișca.

– *Ai citit ceva de el?*
– Nu.

Cosmin Biro (Tulcea, 16 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Din plăcere.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Un mare scriitor.
– *Ai citit ceva de el?*
– Nu.

Cătalin Stoian (Alexandria, 16 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Pentru o femeie.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Un om adevărat care se ocupa cu sf-ul. Adică un promotor al genului, cum se zice.
– *Ai citit ceva de el?*
– Am citit „Revoltă în labirint", în Anticipația.

Turcitu Marius (Tîrgu Jiu, 16 ani)
– *Pentru ce ai venit la Iași?*
– Am venit pentru concursul de grafică.
– *Cine era Dan Merișca?*
– Un membru al cenaclului Quasar, care a murit în urmă cu patru ani, electrocutat.
– *Ai citit ceva de el?*
– Am citit în Quazin.

PREMII

LITERATURĂ
concurs tematic
premiul JSF
„Strigolion" Steliana Grama (Chișinău)
premiul Radio Iași
„Întîlnire la -273°C"
Măgureanu Daniel (Iași)
premiul Super Nova
„În noapte lumina palidă a farurilor"
Carmen Duvalma (Tîrgoviște)
concurs tematic
premiul II
„Bifurcație"
Ana Veronica Mircea (Focșani)
premiul I
„Timpul de pulbere"
Ana Marian Negrilă (București)

BD
premiul de încurajare
Cătălin Negrea
„Omul de pe Sedra"
premiul Super Nova
Viorel Pîrîigras
„Bate și ți se va deschide"
premiul
urnalul SF
Cosmin Biro
„Fetița cu chibrituri"

GRAFICĂ
concursul tematic
Sergiu Grapă
concursul tematic
„Femeia în orașul imaginar"
premiul II
Paul Andribocu
premiul I
Adrian Vlăsceanu

DAN MERIȘCA în România

- Ziua zborului, ALFA, 1983, Jurnalul SF/47/1993
- Cînd zeii plîng (coautor: George Ceaușu), Nici un zeu în cosmos, 1985
- Fotograful norilor (coautor: Lucian Merișca), SCIENCE FICTION MAGAZIN/1/1990
- Requiem pentru Aryl (coautor: Arthur Mihăilă), SPAȚII ENIGMATICE/1/ 1990
- Întoarcerea fiului rătăcitor (coautor: Doru Purteanu), QUASAR/1/1992
- Ultimul cîntec, QUASAR/1/1992
- Cavalerii hazardului (coautor: George Ceaușu), BURSA DE EST/48/1993
- Contact JURNALUL SF /1/1993
- Hăitașii (coautor: Almira Negoițescu), JURNALUL SF /47/1993
- Jurnal, JURNALUL SF /47/1993
- Misiune îndeplinită (coautor: Stela Costioale), BURSA DE EST/36/1993
- Paleoastronautică, BURSA DE EST/23/1993; JURNALUL SF /47/1993
- Revoltă în labirint (coautor: Lucian Merișca), CPSF ANTICIPAȚIA/483-484/1993
- Surpriza, BURSA DE EST/43/1993; KATHARSIS/3/1993
- The Last Song (versiune în limba engleză de Alina și Dan Popescu), SIGMA/1/1993
- Videodemiurgul, SUPERNOVA/3/1993
- Bătrînul lup de stele (coautor: Corina Grigor), SUPERNOVA/55/1994, ALTERNATIV SF (24 de ore)/32/1995
- Poveste de dragoste (coautor: Mugurel Trofin), ORION/0/1994
- Ținta, SUPERNOVA/48/1994
- Nu citi, QUAZIN/0/1995
- Abatere de traiectorie, SUPERNOVA-/70/1995
- Mesajul, SUPERNOVA/70/1995

Traduceri semnate de Dan Merișca

-Kurt Vonnegut, jr, Harrison Bergeron, VATRA/186/1986 (cu Dan Iordache)
- Jean-Pierre Andrevon, Jerold și pisica, VATRA/195/1987 (cu Sorin Simion)
- Arkadi și Boris Strugațki, Mutanții din ceață, SPAȚII ENIGMATICE/1/1990; QUASAR/3/1992 (cu Sorin Simion)
- Isaac Asimov, Întemeietorul, QUASAR/1/1992 (cu Dan Iordache)
- Cordwainer Smith, De aur era nava, ohi ohi ohi, Almanahul Anticipația 1993, Lorzii instrumentalității, ed. MULTISTAR, 1993 (cu „Aurie era nava - ahi ahi ahi")
- Fredric Brown, Politețe, JURNALUL SF/47/1993 (cu Dan Alexe)
- Frederick Pohl, Privind retrospectiv viitorul, JURNALUL SF/47/1993

Informații preluate după Alternativ SF, nr 32/14 noiembrie/ '95